

Kütüphanelerde Çocuklarını Desteklemeye Yönelik Aile Eğitiminin İncelenmesi: Kütüphaneciler ve Annelerin Uygulamalar Hakkındaki Görüşleri

The Study of the Family Education on Supporting Their Children Attending Libraries: Librarians' and Mothers' Views on the Implementation

Hale DERE ÇİFTÇİ

Makale Bilgisi / Article Information

Bu makaleye atıf yapmak için/ To cite this article:

Dere Çiftçi, H. (2021). Kütüphanelerde çocuklarını desteklemeye yönelik aile eğitiminin incelenmesi: Kütüphaneciler ve annelerin uygulamalar hakkındaki görüşleri. *Bilgi Dünyası*, 22(1), 31-64. doi: 10.15612/BD.2021.551

Makale türü / Paper type: Hakemli / Refereed

Araştırma Makalesi / Research Article

Doi: 10.15612/BD.2021.551

Geliş Tarihi / Received: 29.06.2020

Kabul Tarihi / Accepted: 13.04.2021

Elektronik Yayınlanma Tarihi / Online Published: 04.05.2021

İletişim / Communication

Üniversite ve Araştırma Kütüphanecileri Derneği / University and Research Librarians Association

Posta Adresi / Postal Address: Marmara Sok. No:38/17 06420 Yenışehir, Ankara, TÜRKİYE/TURKEY

Tel: +90 312 430 03 61; Faks / Fax: +90 312 430 03 61; E-posta / E-mail: bilgi@bd.org.tr

Web: <http://www.bd.org.tr/index.php/bd/index>

Kütüphanelerde Çocuklarını Desteklemeye Yönelik Aile Eğitiminin İncelenmesi: Kütüphaneciler ve Annelerin Uygulamalar Hakkındaki Görüşleri

Hale DERE ÇİFTÇİ*

Öz

Çalışma il halk ve çocuk kütüphanelerine gelen çocukların gelişimlerini desteklemek ve ailelere destek sunmak amacıyla planlanmıştır. Araştırma hem nicel hem de nitel verilerin beraber ele alındığı "Karma araştırma desene" göre tasarlanmıştır. Verileri toplamak için Genel Bilgi Formu, İhtiyaç Belirleme Formu, Kütüphaneciler için Aile Eğitimi ve Çocuklarla Yapılan Çalışmaları Değerlendirme Formu kullanılmıştır. Araştırmada verileri analiz etmek için betimsel analiz, kare ve Fisher-Freeman-Halton Exact testi kullanılmıştır. Araştırmanın sonunda ailelerin en fazla tercih ettikleri konular, ödül-ceza, çocukla konuşma, çocukla iletişim, kardeşler arası iletişim ve kardeş kıskançlığıdır. Annelerin beslenme, oyuncak yapımı/seçme ve çocuklarla oyun oynama, cinsel eğitim, kardeşler arası ilişkiler ve kardeş kıskançlığı konularında çocukların yaşlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar belirlenmiştir. Yapılan çalışmalarla ilgili kütüphanecilerin görüşleri incelendiğinde, kütüphanecilerin bu çalışma ve eğitimlerden memnun kaldıkları, altı kütüphanede herhangi bir güçlük ya da sorun yaşanmazken, iki kütüphanede eğitim verilen çocukların kütüphaneye ulaşmaları ve etkinlikler sırasında gürültü çıkması ile ilgili bazı sorunlar yaşandığı belirlenmiştir. Çalışma sonuçları bu tür çalışmaların sonraki dönemlerde de yaygınlaştırılmasının gerekliliğini göstermektedir.

Anahtar sözcükler: Kütüphane, çocuk, erken çocukluk, orta çocukluk, aile eğitimi.

* Doç. Dr., İstinye Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, hciftci@istinye.edu.tr

The Study of the Family Education on Supporting Their Children Attending Libraries: Librarians' and Mothers' Views on the Implementation

Hale DERE ÇİFTÇİ*

Abstract

The study was carried out support the development of children and support to families that were attending libraries. The research was designed according to "mixed research design" in which both quantitative and qualitative data were handled together. In order to collect the data General Information Form, Needs Assessment Form, and form for Librarians named as Family Education and Evaluating Studies carried out with Children were applied. In the research descriptive analysis, chi-square and Fisher-Freeman-Halton Exact test were used to analyze the data in the study. According to the results, the topics that parents preferred the most were; reward-punishment, talking with the child, communication with the child, communication between/among siblings and sibling jealousy. There were statistically significant differences in terms of children's age in mother's replies about the topics of nutrition, selecting/making toys and playing with children, sexual education, relationships between/among siblings and sibling jealousy. When the opinions of the librarians about the study and the trainings carried out were examined, it was determined that they were satisfied with both. While there were no difficulties or problems in the six of the libraries, there were some in two of them regarding transportation and keeping children quiet during some activities. Librarians presented their suggestions on the dissemination of the study and the trainings. The study should be expanded with more libraries in the future.

Keywords: Library, child, early childhood, middle childhood, family education.

* Assoc. Prof. Dr., Istinye University, Faculty of Health Sciences, Department of Child Development, hciftci@istinye.edu.tr

Giriş

Halk kütüphaneleri farklı yaş grubundaki bireylerin dinlenme ve boş zamanını geçirme, eğitim, bilgi ve kişisel gelişim konularındaki gereksinimlerini karşılamak için kaynak ve hizmet sağlayan mekânlardır (Saydam ve Sağlık, 2015, s. 62). Erken çocukluk döneminde kütüphaneler, çocukların gelişimlerini desteklemek ve çocuklara bilgi kaynakları sağlamada zengin, alanında uzman kişiler tarafından desteklenen ortamları hazırlamada önemlidir (Yılmaz, 2008, s. 170). Eğitim imkânlarından yeterince yararlanamayan dezavantajlı çocuklar, bazı becerilerini geliştirmede ve okuma-yazma becerilerini kazanmada bazı engellerle karşılaşmaktadırlar. Kütüphaneler ise herkesin özgürce erişip kullanabileceği kaynaklar olmasından dolayı çocukların bu dezavantaj ve engellerinin giderilmesinde önemli fırsatlar sunmaktadır (Clark, 2017, s. 107). Erken çocukluk döneminde, kütüphaneci, ebeveynlere çocukların yaş ve gelişim düzeylerine uygun kitapları, şarkıları ve şiirleri tanıtabilir. Ebeveynler ise bunları kullanarak çocukların kelime dağarcığını, hareket becerilerini destekleme ve okumaya hazırlanmalarında yardım eder (Cerny ve diğerleri, 2006, s. 52). Birçok kütüphane için çocuklar ve aileler, kütüphanenin çocuk bölümünün hedef kullanıcılarıdır ve programlamada da büyük bir odak noktasıdır (Hassinger-Das ve diğerleri, 2020).

Kütüphaneler çocukların ilgi duyduğu resimli kitapları bulabilecekleri ve okuyabilecekleri en iyi yerlerden biridir. Çocuklar resimli kitapları araştırmak için kitap raflarına doğru gider, rafları gözden geçirerek birkaç resimli kitabı seçer ve incelemek için masaya oturur ya da eve götürmek üzere ödünç alacakları bankoya geçerler (Liu ve diğerleri, 2012, s. 1095). Bazıları halk kütüphaneleri içerisinde bir bölüm, bazıları ise müstakil olarak sadece çocuk ve gençlere yönelik hizmetler sunan çocuk kütüphaneleri, çocukların bilgi, kültür ve eğlenme gereksinimlerini karşılayan, sürekli artan toplumsal değişikliklere yanıt veren yerlerdir (Saydam ve Sağlık, 2015, s. 62). Kütüphaneler sadece çocuklara değil ailelerine de çeşitli destekler sunmaktadır. Aile çocuğun yaşamında yaşamsal süreçler, güçlükler, karşılıklı etkileşim, çocuğun gelişimi destekleyen ya da olumsuz yönde engelleyen büyük bir görev üstlenmektedir (Dere Çiftçi ve Aksoy, 2018, s. 44; Whittaker ve diğerleri, 2011, s. 75).

Çocuğun eğitim sürecinin başladığı yer olan aile çocuğuna model olan en önemli bireylerdir ve çocuklar anne-babanın desteğiyle gelişir (Çakmak ve Yılmaz, 2009, s. 494). Anne-baba ve çocuk arasındaki etkileşim, çocuğu kontrol etme, bakım sağlama, davranışlarını biçimlendirme ve olumlu davranışlar kazandırmada önemli rol oynamaktadır (Abbasi ve Zare, 2016). Bu nedenle erken çocukluk döneminde çocukların gelişimlerinin desteklenmesindeki en önemli yollardan biri çocukların anne babalarının ebeveynlik becerilerinin geliştirilmesidir. Ailelerin, özellikle annelerin desteklenmesi için uygulanan aile destek programları, çocuğun ve aile işleyişini ve ebeveynin çocuk yetiştirme becerilerini destekleyen çalışmaları içermektedir (Smith ve diğerleri, 2002, s. 391). Aile eğitimi, aile üyelerinin yaşam boyu değişen rollerine, ilgilerine, çocuğun gelişimsel

özelliklerine uyum sağlamalarını kolaylaştıran, psikolojik yönden onları desteklemeye ve güçlendirmeye, aile ilişkilerini düzenlemeye ve yaşam kalitesini arttırmaya odaklanır. Bu eğitim programları, ailelerin ebeveynlik becerilerini ve bilgilerini geliştirme, çocuk gelişimi ve ailelerin yaşadığı sorunlarla olumlu yöntemler kullanarak başa çıkabilme deneyimlerini geliştirmeyi amaçlamaktadır (Bogenschneider ve Johnson, 2004, aktaran Yılmaz Bolat, 2011, s. 5). Bu eğitim genellikle örgün eğitim sisteminin dışında uygulanan yetişkin eğitimini içermektedir (Alpaydın, 2011, s. 11). Aile eğitimi çalışmalarında, kendine özgü sözel iletişim ve etkileşim kurularak belirli ortamda, farklı yöntemler ve materyal kullanılarak verilen eğitimlerle anne-babanın çocuklarına karşı en doğal davranış biçimlerine bakılır (Doronina ve diğerleri, 2019, s. 53).

Aile eğitimi, ebeveynlik becerilerine, duygularına ve görevlerine odaklanan bir dizi öğretim ve destek programlarıdır. Bu eğitimler, anne babaların ebeveynlik rollerine güvenlerini artırmayı, çocuklarının farklı yönlerini veya mizaçlarını tanımayı ve kendi ebeveynlik becerilerini keşfetmelerini sağlar (Smith ve diğerleri, 2002, s. 391). Aile eğitim çalışmaları bireysel ya da grup aile eğitim çalışmaları şeklinde yapılabilmektedir. Ailelerle yapılan grup tartışmaları, aile üyelerinin öğretme-öğrenme sürecine aktif katılımını sağlayarak ebeveynlerin etkili iletişim kurma becerilerini geliştiren, az katılımcı ile uygulanan toplantılardır (Aral ve Kılınç, 2018, s. 78). Aile eğitim çalışmalarında önemli olan aktif öğrenme aktiviteleri model olma, uygulama fırsatları ve etkileşimli tartışmaları içerir (Teepe ve diğerleri, 2019, s. 227). Aktif öğrenmede ebeveynlerin katılımı sağlanır ve ebeveynler kendi davranışları hakkında düşünmeye teşvik edilir (Kaminski ve diğerleri, 2008, s. 569).

Çalışmanın Uygulanışı

Çalışma İstanbul ilinde bulunan bir vakıf üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü lisans öğrencileri ile yürütülmüştür. Çocuk Gelişimi Bölümü lisans öğrencilerine aile eğitimi üzerine haftalık olarak eğitimler verilmiş, uygulanacak etkinlik, çocuk ve aile eğitim planları ve hazırlanan materyaller düzenli olarak kontrol edilmiş, sınıfta eğitim provaları ve değerlendirme çalışmaları yapılmıştır. Aileler çalışmanın başladığı tarihte kütüphanelere davet edilmiştir. Uygulamanın ilk haftasında; kütüphanelere gelen ailelere çalışma hakkında bilgi verilmiş, çalışmanın önemi, içeriği ve ne tür çalışmaların yapılacağı açıklanmıştır. Sonra ailelere "Genel Bilgi Formu ve İhtiyaç Belirleme Formu" açıklanarak, formları doldurmaları sağlanmıştır. Mekânı hem aile eğitimi hem de çocuklarla yapılacak etkinliklerin her ikisi için uygun olmayan kütüphanelerde hangi çalışmanın yapılacağına aileler ile karar verilmiştir.

Aile eğitim çalışmaları kütüphaneye gelen ailelerin gereksinim duyduğu konular üzerinde aileleri bilgilendirmek üzere grup aile eğitimi şeklinde düzenlenmiştir. Eşzamanlı olarak hem aile eğitimi hem de çocuklarla çalışma yapılan kütüphanelerde (2., 3. ve 8. kütüphane) mekânın uygunluk durumuna göre iki eğitimin de farklı ortamlarda yapılması tercih edilmiştir. Eğitimler sırasında ailelere sorular sorularak aktif katılımı

sağlanmış, konulara uygun olarak demonstrasyon, doğaçlama, rol oynama tekniği ve el kartları yanı sıra afiş, döner levha, yazılı levhalar, broşür, kitapçık gibi yazılı ve resimli materyaller de kullanılmıştır. Çocuklarla yapılan çalışmalarda ise çocukların gelişimlerini desteklemek amacıyla çocukların ilgi, yaş ve gelişimsel özelliklerine uygun etkinlikler planlanmıştır. Etkinlikler planlanırken hareketli ve dinlendirici etkinlikler ve üç boyutlu çalışmalar yapılmasına dikkat edilmiştir. Çocuklarla yapılan etkinlikler içerisinde sanat etkinlikleri (özellikle üç boyutlu çalışmalar), proje ve resim çalışmaları, taklidi oyunlar, hikâye okuma, hikâye tamamlama etkinlikleri, parmak oyunları, kurallı oyunlar, masa oyunları ve müzik çalışmaları yer almıştır.

Çalışmanın sonunda, aile eğitim çalışmalarının son haftasında eğitime katılan aileler ile odak grup toplantıları düzenlenmiştir. Kütüphane müdürleri ya da kütüphaneciler ile çocuklarla yapılan ve aile eğitimi çalışmalarını değerlendirmelerine yönelik bir form uygulanmıştır. Formun üçüncü bölümü daha çok kütüphaneciler ile görüşme şeklinde uygulanmıştır.

Araştırmanın Önemi

Aile eğitim çalışmaları belirli okul ya da kurumlarda yapılabileceği gibi ailelerin belli bir amaçla bir araya geldiği her yerde yapılabilir. Ailelerin bir araya geldiği yerlerden biri de kütüphanelerdir. Çocuğun ailesi kütüphanede çocuğunun gelişimini destekleyebileceği gibi, ailelerin de ebeveynlik becerilerini desteklemeye yönelik çalışmalar planlanabilir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kütüphaneler ve Yayımlar Müdürlüğü'nden 18.08.2020 tarihinde gelen yazıda İstanbul İl merkezinde il halk, ilçe halk ve çocuk kütüphanelerine son üç yılda üye olan çocuk (0-14 yaş) sayısı 2017 yılında 28.249, 2018 yılında 37.589, 2019 yılında 44.248 şeklinde yer almaktadır. Bu sayı 2020 yılının ilk döneminde ise 47.870 çocuk üye sayısına çıkmıştır. Özellikle 2020 yılına bakıldığında 1. dönemdeki çocuk üye sayısı 2019 yılı toplam üye sayısını aşmıştır. Bu veriler kütüphanelere çocuk üye sayısının gün geçtikçe hızlı bir artış gösterdiğini ortaya koymaktadır. Çocuk sayısının bu kadar arttığı dönemde kütüphanelerde çocuk ve ailelere birçok hizmet götürülebilir. Bu hizmetlerin en iyi şekilde sürdürülebilmesi için Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümleri mezunları olan kütüphaneciler ile çocuk gelişimciler ve okul öncesi öğretmenleri iş birliği yaparak aile ve çocuğa yönelik birçok hizmet sunabilir. Çocuk Gelişimciler sadece hastane, okul öncesi eğitim kurumları, çocuk gelişimi merkezleri gibi kurumlarda değil aynı zamanda kütüphanelerde de bebeklik (0-2 yaş) ve okul öncesi (3-6 yaş) çocuklarının gelişimini destekleyebilir, çocukların gelişim ve gereksinimlerine uygun fırsatlar ve destek sunabilir, ailelerine çocuklarının gelişimlerini desteklemelerine yönelik çeşitli konularda bilgilendirme yapabilir, ailelerin çocukları ile etkili iletişim kurmalarını sağlamada ve ebeveynlik becerilerini geliştirmelerinde rehberlik edebilir.

Araştırmanın Amacı ve Araştırma Soruları

Bu araştırma Turizm ve Kültür Bakanlığı, İstanbul İl Kütüphaneler ve Yayınlar Müdürlüğü'ne bağlı kütüphanelere gelen çocukların gelişimlerini desteklemek, ailelerin gereksinimlerine uygun aile eğitimleri ile aileleri desteklemek ve çalışmalar hakkında aile ve kütüphaneci görüşlerini almak amacıyla planlanmıştır.

Araştırmanın amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

Aile eğitimine yönelik;

- Annelerin eğitim almak için gereksinim duydukları konular nelerdir?
- Annelerin tercih ettikleri konularda çocukların yaşlarına göre farklılık var mıdır?
- Annelerin tercih ettikleri konularda annenin eğitim düzeyine göre farklılık var mıdır?

Kütüphanecilere yönelik;

- Kütüphanecilerin aile eğitimi ve çocuklarla ilgili yapılan çalışmalar hakkındaki görüşleri nelerdir?
- Kütüphanecilerin çalışmadan memnuniyetlik ve sorun yaşama durumları nedir?
- Kütüphanecilerin bu çalışmaların sonraki dönemlerde uygulanmasına yönelik görüş ve önerileri nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın yöntemi izinler, araştırma türü ve modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, veri toplama teknikleri ve süreci ve verilerin analizi alt başlıkları şeklinde sunulmuştur. Bu çalışmanın yapılabilmesi için Turizm ve Kültür Bakanlığı ve İstanbul İl Kütüphaneler ve Yayınlar Müdürlüğü'nden izin alınmıştır.

Araştırma Deseni

Çalışmada hem nicel hem de nitel veriler beraber ele alınıp ilişkilendirildiği için araştırma "Karma araştırma desene" göre tasarlanmıştır. Araştırmanın kapsamında ilk olarak nicel veriler ve daha sonra nitel veriler toplanarak, nicel verilerden elde edilen sonuçların desteklenmesi ve zenginleştirilmesi amaçlanmıştır. Bu yönüyle araştırma "Açıklayıcı Ardışık Karma Desen" niteliğini taşımaktadır (Creswell ve Plano Clark, 2014, s. 79).

Çalışma Grubu

Kültür ve Turizm Bakanlığı, İstanbul İl Kütüphaneler ve Yayınlar Müdürlüğü'ne bağlı Zeytinburnu ve Güngören ilçelerinde yer alan birbirine konum olarak yakın olan ve Üsküdar'da bulunan bir çocuk kütüphanesi olmak üzere toplam sekiz kütüphanede yürütülmüştür.

Kütüphane 1’de çocuklar için planlanan etkinlikleri çocuklar anneleri ile birlikte uygulamıştır. Kütüphane 2, 3 ve 8’de eş zamanlı olarak bir grup aile eğitim çalışması uygularken, diğer grup çocuklarla çeşitli etkinlikler ve oyunlar oynamışlardır. Kütüphane 6’da sadece aile eğitimi çalışmaları planlanmıştır. Kütüphane 4, 5 ve 7’de ise sadece çocuklarla çeşitli çalışmalar planlanmıştır. Çalışmada bu kütüphanelere gelen aileler ve çocuklarına ilişkin demografik bilgiler aile eğitimi alan gruplardan sağlanabilmiştir. Kütüphane 5’e Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) ile iş birliği kurularak her hafta farklı anasınıfı kütüphaneye öğretmenleri ile birlikte gelerek kütüphane gezisi sonrası Çocuk Gelişimi Bölümü lisans öğrencileri ile çocuklara yönelik çeşitli etkinlikler planlanmıştır. Kütüphane 7’de kütüphaneye o gün gelen ve daha çok orta çocukluk dönemindeki (9-12 yaş) çocuklar ile grup etkinlikleri planlanmıştır. Kütüphane 8’de kütüphaneye gelen aileler ve çocukların yanı sıra o gün kütüphaneye gelen orta çocukluk dönemindeki çocuklar da grup oyunlarına katılmıştır. Kütüphane 5 ve 7’ye gelen çocuklar haftalık olarak değiştiği için bu çocukların demografik bilgileri alınamamıştır. Kütüphane 8’de aile eğitimine katılan aile ve çocukların demografik bilgileri alınmıştır ancak aile eğitimine katılmayan, ebeveynleri olmadan o sırada çalışmak için kütüphaneye gelen orta çocukluk dönemindeki çocukların demografik bilgileri de alınamamıştır. Yani çalışmada aile eğitimine katılan toplam 49 aile ve çocukların bilgileri verilebilse de çalışmadan çok daha fazla çocuk yararlanmıştır.

Araştırmada yer alan çocukların ailelerinin demografik özelliklerine ait betimsel bulguları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1

Çalışma Grubunda Yer Alan Çocukların Ailelerinin Demografik Özelliklerine Ait Frekans ve Yüzde Dağılımları

Ailelere İlişkin Demografik Bilgiler		Anne		Baba	
		n	%	n	%
Eğitim Durumu	İlkokul	13	26,5	6	12,2
	Ortaokul	10	20,4	12	24,5
	Lise ve dengi	6	12,2	9	18,4
	Üniversite	20	40,8	22	44,9
Yaş	20-30 yaş	14	28,6	9	18,4
	31-40 yaş	28	57,1	28	57,1
	41-50 yaş	7	14,3	11	22,4
	51 yaş ve üzeri	0	0,0	1	2,0
Meslek	Ev hanımı	42	85,7	----	----
	Memur	5	10,2	11	22,4
	Serbest meslek	1	2,0	14	28,6
	Emekli	1	2,0	----	----
	İşçi	----	----	21	42,9
	Sağlık personeli	----	----	1	2,0
	İşsiz	----	----	1	2,0
	Belirtmemiş	----	----	1	2,0
Ailenin Gelir Durumu	Asgari ücret			10	20,4
	2000-3000			12	24,5
	3100-4000			11	22,4
	4100-5000			3	6,1
	5100 ve üzeri			12	24,5
	Belirtilmemiş			1	2,0
Toplam		49	100,00	49	100,00

Tablo 1'de görüldüğü gibi çalışmada yer alan anne ve babalarının çoğunun üniversite (%40,8/20 anne, %44,9/22 baba) mezunudur. Hem annelerin hem de babaların çoğunun 31-40 yaşlar (%57,1/28) arasında olduğu, annelerin çoğunun üniversite mezunu olmasına rağmen %85,7'sinin (42) ev hanımı olduğu, babaların çoğunun ise işçi (%42,9/21) olduğu belirlenmiştir. Ailelerin gelir düzeyi ise %24,5 (12 aile) 5100 TL ve üzerinde gelir düzeyine sahip olduğu, bunu ise 2000-3000 TL gelir düzeyinin (24,5/12 aile) takip ettiği görülmektedir.

Çalışma grubunda yer alan aileleri ile birlikte çalışmaya katılan çocukların demografik özelliklerine ait bulgular Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2

Çalışma Grubunda Yer Alan Çocukların Demografik Özelliklerine Ait Frekans ve Yüzde Dağılımları

Değişkenler	Grup	n	%
Yaş	7-12 ay	3	6,1
	2-4 yaş	16	32,7
	5-7 yaş	25	51,0
	8-10 yaş	5	10,2
Cinsiyet	Kız	22	44,9
	Erkek	27	55,1
Kardeş Sayısı	Tek çocuk	16	32,7
	1 kardeşi var	23	46,9
	2 kardeşi var	9	18,4
	3 kardeşi var	1	2,0
Doğum Sırası	Tek çocuk	16	32,7
	1. çocuk	5	10,2
	2. çocuk	21	42,9
	3. çocuk	6	12,2
Okula Gitme	4. çocuk	1	2,0
	Evet	23	46,9
Okula Devam Süresi	Hayır	26	53,1
	Okula gitmiyor	26	53,1
	6 aydan az	6	12,2
	6-12 aydan beri	8	16,3
	1 yıldan beri	3	6,1
	2 yıldan beri	4	8,2
Çocuğa Bakan Kişi	3 yıldan beri	2	4,1
	Anne-baba	43	87,8
	Babanne/anneanne	5	10,2
	Bakıcı	1	2,0
	Toplam	49	100,00

Tablo 2’de görüldüğü üzere, çalışmada aile eğitimine katılan ebeveynlerin çoğunun 5-7 yaş çocuğa (%51/25) sahip olduğu görülmektedir. Bu ailelerin çocuklarının %44,9’u (22) kız iken, %55,1’i (27) erkektir. Kardeş sayıları dikkate alındığında %32,7’si (16) tek çocuk iken, %46,9’unun (23) bir kardeşi olduğu görülmektedir. Kardeşi olan çocuklardan çoğunun ise ikinci çocuk (%42,9/21) olduğu dikkati çekmektedir. Çocukların okula gitme durumları dikkate alındığında %53’ünün (1/26) okula gitmediği, okula giden çocukların ise %16’sı (3/8) 6-12 aydan beri okula gitmektedir. Çocukların %87’sine (8/43) ebeveynler bakım vermektedir.

Veri Toplama Araçları

Aile eğitim çalışmaları ile ailelerin yaşam kalitesi artar, ebeveynler kendi gücünü fark ederek bilgi ve deneyimlerini arttırmırlar. Bunun sonucunda, aile içinde iletişim ve ebeveynlik becerileri gelişir, ailenin çocuk ile kurduğu bağ artar. Aile eğitimi ile aile üyeleri ev ortamında yaşadığı sorunların üstesinden daha kolay gelebilir ve sorunları çözmeye daha yeterli hale gelirler (Ünal, 2018, s.14). Aile eğitim çalışmaları sadece eğitim kurumlarında değil ailelerin sıklıkla bir araya geldikleri kütüphanelerde de yapılabilir. Bu çalışmada da kütüphanelerde aile eğitim uygulamaları yapılmıştır.

Verileri toplamak amacıyla uygulamalar başlamadan önce “Genel Bilgi Formu ve İhtiyaç Belirleme Formu” uygulanmıştır. İhtiyaç belirleme formu bir eğitim programının hazırlanması için ihtiyacın ortaya çıkması ve bu ihtiyacın en iyi şekilde karşılanması için gerçek ihtiyacın belirlenmesinde kullanılır. Eğitim programının geliştirilmeden önce yapılan ihtiyaç belirleme çalışması ailelerin ihtiyaçlarını belirleme, eğitim programının hazırlanmasında, eğitimin “neden” yapılacağıının ipuçlarını sunmaktadır. Bu ihtiyaçlar programın bir anlamda temelini oluşturarak, programın amaçlarının ve sonraki süreçlerin nasıl yapılandırılacağını belirlemektedir. İhtiyaçların belirlenmesinde programın ve katılımcıların özellikleri dikkate alınmaktadır. Bunun için anket ve formlar kullanılabilir (Ünal, 2018, s.16-17). Bu çalışmada da ailelerin destek almak istedikleri konuları belirlemek üzere ihtiyaç belirleme formu kullanılmıştır. Bu çalışmada hedef kitle olarak kütüphanelere gelen bebeklik ve okul öncesi dönemde olan çocuk üyelerinin aileleri olarak belirlendiği için ihtiyaç belirleme formu hazırlanırken belirlenen konular daha çok bu dönem çocukları bulunan ailelere yönelik seçilmiştir. Bu dönemde çocuğu olan ailelerin en sık sorun yaşadıkları ya da çocuk gelişimcilere sordukları sorular olan çocukla iletişim, ebeveyn tutumları, son dönemde sıklıkla ailelerin yaşadıkları sorunlardan teknoloji bağımlılığı, kardeşler arası ilişkilerdeki sorunlar gibi konular ele alınmıştır. Ayrıca sıralanan konular dışında ailelerin üzerinde tartışmak ya da merak ettikleri konuları da forma yazmaları için uygun alan bırakılmıştır. Uygulamalar sırasında ise ailelerin istekleri de dikkate alınmıştır. Bu formlar hazırlanırken aile eğitimi sırasında dikkat edilen yön-temlere yönelik hususlar dikkate alınmıştır.

Aile eğitimi çalışmaları sırasında bir konuda ailelere sorular sorularak deneyimlerini aktarmalarını sağlayan soru cevap yöntemi (Aral ve Kılınc, 2018, s. 76), insan ilişkileri ile ilgili bir problemi ya da durumu oyunlaştırarak canlandırma şeklinde kullanılan rol oynama tekniği (Ersay, 2013, s. 310), belirli bir konunun anlatımı şeklinde olan düz anlatım şekli kullanılır. Kütüphaneciler için hazırlanan Kütüphane müdür ve çalışmada destek veren kütüphanecilere “Kütüphaneciler İçin Aile Eğitimi ve Çocuklarla Yapılan Çalışmaları Değerlendirme Formu” nda da bu yöntemlerin ve ailelerin katılımlarını sağlamaya yönelik sorular yer almıştır. Çocuklarla yapılan çalışmalarla ilgili ise çocukların etkinlikle-re katılımı, hazırlanan etkinliklerin çocukların gelişimlerine uygun olması, etkinliklerde başarılı olmaları ve etkinliklerden zevk almalarına yönelik sorular sorularak kütüphanelerinde yapılan çalışmaları değerlendirmeleri istenmiştir. Ayrıca çalışmanın sonunda

gönüllü aileler ile odak grup toplantıları düzenlenmiştir. Değerlendirme formlarının tamamı hazırlandıktan sonra içerik ve anlaşılabilirlik yönünden yedi çocuk gelişimi alanında çalışan akademisyenden uzman görüşü alınmıştır. Uzman görüşüne uygun olarak formlarda gerekli değişiklikler yapılarak kullanıma hazır hale getirilmiştir.

Genel Bilgi Formu

Genel Bilgi Formunda ebeveynlere yönelik; ebeveynin eğitim durumu, yaşı, mesleği, gelir durumu, çocuğa yönelik ise; çocuğun yaşı, cinsiyeti, kardeş durumu, doğum sırası, kardeşlerin cinsiyeti ve yaşı ile ilgili sorular sorulmuştur.

İhtiyaç Belirleme Formu

Ailelerin eğitim almak istedikleri konuları belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. İhtiyaç Belirleme formunda çeşitli konular sıralanarak ailelerin üzerinde durulmasını istediği konular için "Evet", üzerinde durulmasına gereksinim duymadığı konular için ise "Hayır" yazan bölümleri işaretlemeleri istenmiştir. Ayrıca formda bu konuları en çok istediği konudan başlayarak konu sıralaması ve sıralanan konular dışında üzerinde durulması istediği konular varsa yazması istenmiştir.

Eğitim Sonu Aileler ile Odak Grup Toplantıları

Eğitim sonrasında yapılan çalışmaların ailelere sağladığı katkılar ve konuların işleniş üzerinde çeşitli sorular sorularak aileler ile odak grup toplantılarının düzenlenmesi planlanmıştır.

Kütüphaneciler için "Aile Eğitimi ve Çocuklarla Yapılan Çalışmaları Değerlendirme Formu"

Kütüphanecilere yönelik hazırlanan form üç bölümden oluşmuştur.

Formun ilk bölümünde kütüphanecilere, *kütüphanelerde çocuklarla yapılan çalışmalara yönelik olarak*; çalışmaları uygulayan Çocuk Gelişimi Bölümü lisans öğrencilerinin etkinlikler sırasında çocukların hâkimiyetini sağlamada ve çocuklarla olumlu iletişim kurabilme durumları sorulmuştur. Ayrıca, etkinlikler sırasında tüm çocukların etkinliklere eğlenerek katılımını sağlamaya, çocukların hazırlanan etkinlikleri başarılı bir şekilde tamamlayabilme düzeylerine ve etkinliklerin çocuklara açıklanırken basit ve anlaşılır bir dil kullanımına yönelik sorular sorulmuştur. Formun ikinci bölümünde aile eğitimi çalışmalarına yönelik; aile eğitiminde aileler ile etkili iletişim kurabilme ve aile eğitim toplantıları sırasında her eğitimin başında konunun adı ve içeriğinin açıklanması, konu anlatımı sırasında açık ve anlaşılır bir dil kullanımı, ailelere konularla ilgili açık uçlu sorular sorma, örnekler sunma, sorulan soruları yeteri düzeyde yanıtlama, eğitimler sırasında materyal kullanımı, materyallerin özellikleri ve dikkati çekme durumu gibi unsurlara yönelik sorular sorulmuştur. Formun son bölümünde ise kütüphanecilere açık uçlu sorular

solmuştur. Bu sorular “kütüphanenizde sürdürülen bu etkinliklerden memnun kaldınız mı? Bu etkinliklerden memnun kalmadıysanız nedenleri nelerdir? Kütüphanenizde sürdürülen bu çalışmayla ilgili güçlük ya da sorunlar yaşadınız mı? Cevabınız “evet” ise bu sorunlar nelerdir? Bu çalışmanın sonraki dönemlerde yapılması ile ilgili önerileriniz var mıdır? Nelerdir? Bu çalışmada nasıl değişiklikler yapılırsa sizin için daha yararlı olacağını düşünüyorsunuz? Çalışmalarla ilgili üniversitemizden beklentileriniz nelerdir?”

Veri Toplama Teknikleri ve Süreci

Çalışmalar Şubat 2019 döneminde seminerle başlanarak Haziran 2019'a kadar devam etmiştir. Kütüphanelerde çocuklar ve ailelerle yapılan etkinlikler 9 hafta sürmüştür. İlk beş haftada seminer, kütüphanelerde hedef kitleye uygun çalışmaların planlanması, uygulama provaları ve değerlendirme çalışmaları yapılmıştır. 6-14. haftalarda (9 hafta) her hafta uygulanacak plan ve materyallerinin kontrolü yapılarak kütüphanelerde planlanan çalışmalar uygulanmıştır. Son hafta aileler ile odak grup toplantıları ve uygulama yapılan kütüphane müdürleri, kütüphaneciler ve öğrenciler ile “değerlendirme toplantısı” yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Çalışma karma araştırma türüne göre desenlendiği için hem nicel hem de nitel bulgular için ayrı ayrı veri analizi yapılmıştır.

Nicel bulgular için veri analizi

Çalışmada ailelere uygulanan ihtiyaç belirleme formu ve genel bilgi formlarından elde edilen veriler için frekans ve yüzde hesaplanarak betimsel analiz yapılmıştır. Ayrıca annelerin eğitim düzeyi ve yaşlarına göre tercih ettikleri konularda farklılık olup olmadığı belirlenebilmesi amacıyla fark analizleri yapılmıştır. Bu amaçla ki-kare uygulanmıştır. Ancak çapraz tablolarda beklenen değer 5'ten küçük olduğu, hücre sayısı toplam hücre sayısının %20'sini geçmemesinin gerekliliği varsayımı sağlanmadığı için ki-kare analize alternatif olarak Fisher-Freeman-Halton Exact testi kullanılmıştır. Bu test 2x2 ki-kare analizinin varsayımlarının sağlanmadığı durumlarda kullanılan Fisher Exact testinin RxC boyutundaki tablolar için genelleştirilmiş halidir (Freeman ve Halton,1951, s. 141). Çalışmada kullanılan istatistiksel testlerden elde edilen sonuçların yorumlanmasında 0,05 anlamlılık düzeyi dikkate alınmıştır.

Nitel bulgular için veri analizi

Çalışma kapsamındaki kütüphanelerde ailelere yönelik uygulanan eğitimler sonucunda aileler ile odak grup toplantıları yapılmıştır. Odak grup konu hakkında bilgisi olan insanlarla görüşmenin yapıldığı veri toplama yöntemidir (Merriam, 2013, s. 91). Bu çalışmada da aileler ile yapılan aile eğitim toplantıları sonunda eğitimlerin kendilerine sağladığı katkılar üzerine konuşulmuş ve annelerin görüşleri kayıt altına alınmıştır. Ayrıca kütüp-

haneciler ile eğitimlerin etkililiği, uygulanabilirliği, devamlılığı ve ortaya çıkan/çıkabilecek sorunlar hakkında form uygulanıp, görüşme yapılmıştır. Görüşme sonucunda elde edilen görüşme kayıtları araştırmacılar tarafından aslına sadık kalınarak transkript edilmiştir. Elde edilen veriler betimsel analizler yapılarak sunulmuştur. Nitel araştırmalarda betimsel analiz yöntemlerinde veriler araştırma sorularına göre sınıflandırılabilceği gibi veri toplama aşamalarında (gözlem ya da mülakat) elde edilen bilgiler kullanılarak da düzenlenebilir. Bu analiz türünde araştırmacı görüştüğü ya da gözlemiş olduğu bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtabilmek amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verebilmektedir. Bu alıntılar da çalışmanın güvenilirliği açısından yararlı olduğu kadar çarpıcı görüşlerin yansıtılması da sağlanmış olur (Özdemir, 2010, s. 336). Bulgular sunulurken doğrudan atıflar verilerek nitel verilerden çıkarılan sonuçların geçerliği için kanıtlar sunulmuştur.

Bulgular

Nitel Bulgular

Bu bölümde, çalışma kapsamında eğitim öncesi ailelere uygulanan “İhtiyaç Belirleme Formu” ve kütüphanecilere eğitim sonrası uygulanan *Kütüphaneciler için Aile Eğitimi ve Çocuklarla Yapılan Çalışmaları Değerlendirme Forumu*’ndan elde edilen nitel verilere ait bulgular sunulmuştur. Çalışma kapsamındaki ailelere ve çocuklara yönelik kütüphanelerde uygulanacak eğitim öncesi ailelerin eğitim almak istedikleri konuları belirlemek amacıyla uygulanan ihtiyaç belirleme formundan elde edilen betimsel bulgular Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3

İhtiyaç Belirleme Formuna Göre Ailelerin Üzerinde Durulmasını İstedikleri Konulara Ait Betimsel Bulgular

Konular	Evet		Hayır	
	n	%	n	%
Çocuğun gelişim özellikleri	37	75,5	12	24,5
Çocuğu dinleme	44	89,8	5	10,2
Çocukla konuşma	47	95,9	2	4,1
Beslenme	30	61,2	19	38,8
Oyuncak yapımı/seçme	33	67,3	16	32,7
Çocukla oyun oynama	35	71,4	14	28,6
Kural koyma ve uygulama	44	89,8	5	10,2
Kitap seçme ve okuma	42	85,7	7	14,3
Anne-baba tutumları	41	83,7	8	16,3
Teknoloji bağımlılığı	44	89,8	5	10,2
Cinsel eğitim	44	89,8	5	10,2
Kardeşler arası ilişkiler ve kardeş kıskançlığı	46	93,9	3	6,1
Ödül-ceza	48	98,0	1	2,0
Çocukla iletişim	47	95,9	2	4,1

Tablo 3'de görüldüğü üzere, aileler eğitim süresince İhtiyaç Belirleme Formu'nda yer alan konuların hemen hemen hepsinin üzerinde durulmasını istemektedir. Özellikle ödül-ceza (%98), çocukla konuşma (%95,9), çocukla iletişim (%95,9), kardeşler arası iletişim ve kardeş kıskançlığı (%93,9) konuları ile ilgili eğitim almaya yönelik isteklilik oranları oldukça yüksektir. Bu sonuçlara ek olarak ailelerin beslenme (%61,2) ve oyuncak yapımı/seçme (%67,3) konuları ile eğitim alma isteklilik oranları diğer konulara göre daha düşüktür.

Ailelerin İhtiyaç Belirleme Formu'nda yer alan konular içinde özellikle eğitim almak istedikleri ilk üç konuyu belirlemek amacıyla ailelerin tercihlerinin sıralamaları istenmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 4 verilmiştir.

Tablo 4

İhtiyaç Belirleme Formunda Yer Alan Konular İçinde Ailelerin Eğitim Almak İstedikleri İlk Üç Konuya Ait Betimsel Bulgular

Konular	En fazla tercih edilen konu		2. tercih edilen konu		3. tercih edilen konu	
	n	%	n	%	n	%
Çocuğun gelişim özellikleri	6	12,2	2	4,1	2	4,1
Çocuğu dinleme	6	12,2	6	12,2	7	14,3
Çocukla konuşma	4	8,2	7	14,3	7	14,3
Beslenme	0	0,0	3	6,1	1	2,0
Oyuncak yapımı/seçme	1	2,0	0	0,0	4	8,2
Çocukla oyun oynama	1	2,0	2	4,1	1	2,0
Kural koyma ve uygulama	7	14,3	6	12,2	3	6,1
Kitap seçme ve okuma	1	2,0	1	2,0	0	0,0
Anne-baba tutumları	1	2,0	2	4,1	5	10,2
Teknoloji bağımlılığı	4	8,2	0	0,0	0	0,0
Cinsel eğitim	0	0,0	0	0,0	1	2,0
Kardeşler arası ilişkiler ve kardeş kıskançlığı	2	4,1	2	4,1	2	4,1
Ödül-ceza	4	8,2	7	14,3	3	6,1
Belirtilmemiş	10	20,4	11	22,4	12	24,5
Toplam	49	100,0	49	100,0	49	100,0

Tablo 4'de görüldüğü üzere, ailelerin uygulanacak eğitimlerde ilk olarak en çok üzerinde durulmasını istedikleri konular sırasıyla kural koyma ve uygulama (%14,3), çocuğun gelişim özellikleri (%12,2) ve çocuğu dinleme (%12,2) konularıdır. Ailelerin uygulanacak eğitimlerde ikinci olarak en çok üzerinde durulmasını istedikleri konular çocukla konuşma (%14,3) ve ödül-ceza (%14,3) konularıdır. Ailelerin uygulanacak eğitimlerde üçüncü olarak en çok üzerinde durulmasını istedikleri konular ise çocukla konuşma (%14,3) ve çocuğu dinleme (%14,3) konularıdır. İlk üç tercih de incelendiğinde ailelerin en fazla sıkıntı yaşadıkları konuların iletişim ve disipline yönelik konular olduğu dikkati çekmektedir. Konu sıralaması yapması istenen ailelerden ilk konu sıralamasını 10 aile, ikinci sıralamayı 11 aile, üçüncü konu sıralamasını ise 12 ailenin yapmadığı görülmektedir.

Araştırma kapsamında kütüphanelerde uygulanacak eğitim öncesinde annelerin tercih ettikleri konularda çocukların yaşlarına göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan analizlere ait bulgular Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5*Annelerin Tercih Ettikleri Konuların Çocukların Yaşlarına Göre Karşılaştırılması*

Tercih Edilen Konular	Konu Tercih Durumu	7-12 ay		2-4 yaş		5-7 yaş		8-10 yaş		X ²	p*
		n	%	n	%	n	%	n	%		
Çocuğun gelişim özellikleri	Evet	3	100,0	11	68,8	21	84,0	2	40,0	4,97	0,121
	Hayır	0	0,0	5	31,3	4	16,0	3	60,0		
Çocuğu dinleme	Evet	3	100,0	13	81,3	23	92,0	5	100,0	1,70	0,558
	Hayır	0	0,0	3	18,8	2	8,0	0	0,0		
Çocukla konuşma	Evet	3	100,0	14	87,5	25	100,0	5	100,0	3,96	0,298
	Hayır	0	0,0	2	12,5	0	0,0	0	0,0		
Beslenme	Evet	2	66,7	9	56,3	19	76,0	0	0,0	10,07	0,010*
	Hayır	1	33,3	7	43,8	6	24,0	5	100,0		
Oyuncak yapımı/ seçme	Evet	3	100,0	11	68,8	19	76,0	0	0,0	10,96	0,005*
	Hayır	0	0,0	5	31,3	6	24,0	5	100,0		
Çocukla oyun oynama	Evet	3	100,0	11	68,8	20	80,0	1	20,0	7,18	0,049*
	Hayır	0	0,0	5	31,3	5	20,0	4	80,0		
Kural koyma ve uygulama	Evet	2	66,7	14	87,5	23	92,0	5	100,0	2,59	0,412
	Hayır	1	33,3	2	12,5	2	8,0	0	0,0		
Kitap seçme ve okuma	Evet	1	33,3	13	81,3	23	92,0	5	100,0	6,26	0,066
	Hayır	2	66,7	3	18,8	2	8,0	0	0,0		
Anne-baba tutumları	Evet	3	100,0	14	87,5	22	88,0	2	40,0	5,84	0,099
	Hayır	0	0,0	2	12,5	3	12,0	3	60,0		
Teknoloji bağımlılığı	Evet	2	66,7	15	93,8	23	92,0	4	80,0	3,40	0,356
	Hayır	1	33,3	1	6,3	2	8,0	1	20,0		
Cinsel eğitim	Evet	2	66,7	15	93,8	25	100,0	2	40,0	13,42	0,001*
	Hayır	1	33,3	1	6,3	0	0,0	3	60,0		
Kardeşler arası ilişkiler ve kardeş kıskançlığı	Evet	2	66,7	15	93,8	25	100,0	4	80,0	6,93	0,031*
	Hayır	1	33,3	1	6,3	0	0,0	1	20,0		
Ödül-Ceza	Evet	3	100,0	15	93,8	25	100,0	5	100,0	3,65	0,490
	Hayır	0	0,0	1	6,3	0	0,0	0	0,0		
Çocukla iletişim	Evet	3	100,0	15	93,8	24	96,0	5	100,0	1,56	1,000
	Hayır	0	0,0	1	6,3	1	4,0	0	0,0		

*Fisher-Freeman-Halton exact test

Tablo 5'de annelerin kütüphanelerde aile eğitimi çalışmalarında eğitim almak istedikleri konuları tercih etme durumlarının çocukların yaşlarına göre değişip değişmediğine ait bulgular verilmiştir. Buna göre annelerin beslenme ($p=0,010$; $p<0,05$), oyuncak yapımı/seçme ($p=0,005$; $p<0,05$) ve çocuklarla oyun oynama ($p=0,049$; $p<0,05$) konularında eğitim almayı tercih etme durumları çocukların yaşlarına göre anlamlı farklılık göstermiştir. Tablo incelendiğinde 7-12 aylar arasında bebeği olan annelerin %66,7'si beslenme ile ilgili eğitimi almak isterken, çocukları 2-4 yaş arasında olan annelerin %56,3'ü, çocukları 5-7 yaş aralığında olan annelerin ise %76'sı beslenme ile ilgili eğitimi talep ettiği, çocukları 8-10 yaş aralığında olan annelerin ise hiçbiri bu konu üzerinde eğitim almayı istememiştir. Benzer oranlar oyuncak yapımı/seçimi ve çocukla oyun oynama eğitimleri için de geçerlidir. Elde edilen bu bulgu çocukları 8-10 yaş arasında olan annelerin çocukları diğer yaş grubunda olan annelere göre bu eğitimlere daha az gereksinim duyduğunu göstermektedir. Kütüphanelerde verilen cinsel eğitim ($p=0,001$; $p<0,05$) ve kardeşler arası ilişkiler ve kardeş kıskançlığı ($p=0,031$; $p<0,05$) eğitimlerini tercih durumlarında da çocukların yaşlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır. Hücreler incelendiğinde, özellikle 5-7 yaş arasındaki çocukların annelerinin bu eğitimleri diğer yaşlarda çocukları olan annelere göre daha fazla (%100) talep ettikleri görülmektedir. Çalışma kapsamında kütüphanelerde verilecek diğer eğitim konuları olan çocuğun gelişim özellikleri ($p=0,121$; $p>0,05$), çocuğu dinleme ($p=0,558$; $p>0,05$), çocukla konuşma ($p=0,298$; $p>0,05$), kural koyma ve uygulama ($p=0,412$; $p>0,05$), kitap seçme ve okuma ($p=0,066$; $p>0,05$), anne-baba tutumları ($p=0,099$; $p>0,05$), teknoloji bağımlılığı ($p=0,356$; $p>0,05$), ödül-ceza ($p=0,049$; $p>0,05$) ve çocukla iletişim ($p=1,000$; $p>0,05$) konularında ise annelerin bu konuları talep etme durumları çocuklarının yaşlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Elde edilen bu bulgu, genel olarak tüm yaş grupları için annelerin bu eğitimleri talep etme durumlarının yüksek olduğunu göstermektedir.

Çalışma kapsamında kütüphanelerde uygulanacak eğitim öncesinde annelerin tercih ettikleri konularda annelerin eğitim düzeylerine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan analizlere ait bulgular Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6*Annelerin Konuları Tercih Durumlarının Eğitim Düzeylerine Göre Karşılaştırılması*

Tercih Edilen Konular	Konu Tercih Durumu	İlkokul		Ortaokul		Lise ve Dengi		Üniversite		X ²	p*
		n	%	n	%	n	%	n	%		
Çocuğun gelişim özellikleri	Evet	8	61,5	8	80,0	5	83,3	16	80,0	1,79	0,700
	Hayır	5	38,5	2	20,0	1	16,7	4	20,0		
Çocuğu dinleme	Evet	13	100,0	9	90,0	5	83,3	17	85,0	2,55	0,446
	Hayır	0	0,0	1	10,0	1	16,7	3	15,0		
Çocukla konuşma	Evet	13	100,0	10	100,0	6	100,0	18	90,0	2,09	0,609
	Hayır	0	0,0	0	0,0	0	0,0	2	10,0		
Beslenme	Evet	8	61,5	6	60,0	2	33,3	14	70,0	2,61	0,440
	Hayır	5	38,5	4	40,0	4	66,7	6	30,0		
Oyuncak yapımı/ seçme	Evet	8	61,5	6	60,0	4	66,7	15	75,0	1,22	0,775
	Hayır	5	38,5	4	40,0	2	33,3	5	25,0		
Çocukla oyun oynama	Evet	10	76,9	8	80,0	2	33,3	15	75,0	4,33	0,222
	Hayır	3	23,1	2	20,0	4	66,7	5	25,0		
Kural koyma ve uygulama	Evet	12	92,3	10	100,0	5	83,3	17	85,0	2,02	0,659
	Hayır	1	7,7	0	0,0	1	16,7	3	15,0		
Kitap seçme ve okuma	Evet	12	92,3	10	100,0	5	83,3	15	75,0	3,55	0,286
	Hayır	1	7,7	0	0,0	1	16,7	5	25,0		
Anne-baba tutumları	Evet	10	76,9	9	90,0	5	83,3	17	85,0	0,97	0,896
	Hayır	3	23,1	1	10,0	1	16,7	3	15,0		
Teknoloji bağımlılığı	Evet	13	100,0	9	90,0	5	83,3	17	85,0	2,55	0,446
	Hayır	0	0,0	1	10,0	1	16,7	3	15,0		
Cinsel eğitim	Evet	12	92,3	10	100,0	5	83,3	17	85,0	2,02	0,659
	Hayır	1	7,7	0	0,0	1	16,7	3	15,0		
Kardeşler arası ilişkiler ve kardeş kıskançlığı	Evet	13	100,0	10	100,0	6	100,0	17	85,0	2,86	0,387
	Hayır	0	0,0	0	0,0	0	0,0	3	15,0		
Ödül-Ceza	Evet	13	100,0	10	100,0	6	100,0	19	95,0	2,25	1,000
	Hayır	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	5,0		
Çocukla iletişim	Evet	13	100,0	10	100,0	6	100,0	18	90,0	2,09	0,609
	Hayır	0	0,0	0	0,0	0	0,0	2	10,0		

*Fisher-Freeman-Halton exact test

Tablo 6'da görüldüğü gibi çalışma kapsamında kütüphanelerde verilecek eğitim konularından çocuğun gelişim özellikleri ($p=0,700$; $p>0,05$), çocuğu dinleme ($p=0,446$; $p>0,05$), çocukla konuşma ($p=0,609$; $p>0,05$), beslenme ($p=0,440$; $p>0,05$), oyuncak yapımı/seçme ($p=0,775$; $p>0,05$), çocukla oyun oynama ($p=0,222$; $p>0,05$), kural koyma ve uygulama ($p=0,659$; $p>0,05$), kitap seçme ve okuma ($p=0,286$; $p>0,05$), anne-baba tutumları ($p=0,896$; $p>0,05$), teknoloji bağımlılığı ($p=0,446$; $p>0,05$), cinsel eğitim ($p=0,659$; $p>0,05$), kardeşler arası ilişkiler ve kardeş kıskançlığı ($p=0,387$; $p>0,05$), ödül-ceza ($p=1,000$; $p>0,05$) ve çocukla iletişim ($p=0,609$; $p>0,05$) konularında annelerin bu konuları talep etme durumlarının eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Elde edilen bu bulgu genel olarak annelerin eğitim düzeyleri fark etmeksizin eğitimleri talep etme durumlarının yüksek olduğunu göstermektedir.

Çalışma kapsamında aile eğitimi ve çocuklarla yapılan çalışmalar hakkında kütüphanecilerin çalışmaları değerlendirmelerine ilişkin bulgular Tablo 7 ve 8'de verilmiştir.

Tablo 7

Eğitim Sonrası Kütüphanecilerin Çocuklarla İlgili Yapılan Çalışmaları Değerlendirmelerine Ait Betimsel Bulgular

Maddeler	Evet		Hayır		Yetersiz	
	n	%	n	%	n	%
Çocuklarla yapılan çalışmalara hazırlıklı gelme durumu	12	100,0	0	0,0	0	0,0
Etkinlikler sırasında çocukların hakimiyetini sağlayabilme	11	91,7	0	0,0	1	8,3
Etkinlikler sırasında çocuklarla olumlu iletişim kurulabilme	12	100,0	0	0,0	0	0,0
Etkinlikler sırasında tüm çocukların etkinliklere katılımını sağlanabilme	12	100,0	0	0,0	0	0,0
Çocukların etkinlikler sırasında eğlenme durumu	12	100,0	0	0,0	0	0,0
Etkinliklerin başarılı bir şekilde tamamlanabilme durumu	12	100,0	0	0,0	0	0,0
Etkinlikler açıklanırken çocukların anlayabileceği basit bir dil kullanımı	12	100,0	0	0,0	0	0,0

Açıklama notu: Bu formu 12 kütüphaneci doldurmuştur.

Tablo 7'de görüldüğü üzere kütüphaneciler çocuklarla ilgili yapılan çalışmalarla ilgili maddelerin hemen hemen hepsine tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir. Kütüphanecilerin %91,7'si ($f=11$) Çocuk Gelişimi Bölümü lisans öğrencilerinin eğitimler sırasında çocukların hakimiyetini sağladığını, kütüphanecilerin %100'ü ($f=12$) ise lisans öğrencilerin çalışmalara hazırlıklı geldiğini, etkinlikler sırasında çocuklarla olumlu iletişim kurduklarını, etkinlikler sırasında tüm çocukların etkinliklere katılımını sağladıklarını, etkinlikler sırasında çocukların eğlendiği, etkinlikleri başarılı bir şekilde tamamlayabildikleri, etkinlikleri çocuklara açıklarken çocukların anlayabileceği basit bir dil kullandıklarını belirtmişlerdir. Elde edilen bulgular, kütüphanecilerin çocuklara yönelik uygulanan etkinlikleri yeterli gördüklerini ve etkinliklerden memnun olduklarını göstermektedir.

Tablo 8

Kütüphanecilerin Ailelerle İlgili Yapılan Çalışmaları Eğitim Sonrasında Değerlendirmelerine Ait Betimsel Bulgular

Maddeler	Evet		Hayır		Yetersiz	
	n	%	n	%	n	%
Ailelerle etkili iletişim kurulabilme durumu	8	100,0	0	0,0	0	0,0
Aile eğitiminde konunun adı ve içeriğinin açıklanması	8	100,0	0	0,0	0	0,0
Aile eğitiminde konunun anlatımı sırasında ailelere örnek verilme durumu	8	100,0	0	0,0	0	0,0
Aile eğitiminde konunun anlatımı sırasında açık ve anlaşılır bir dil kullanımı	8	100,0	0	0,0	0	0,0
Aile eğitiminde konuya hazırlıklı gelme durumu	8	100,0	0	0,0	0	0,0
Aile eğitiminde konunun anlatımı sırasında sorular sorularak ailenin katılımının sağlanabilme	8	100,0	0	0,0	0	0,0
Aile eğitiminde konunun anlatımı sırasında el kartlarının kullanımı	8	100,0	0	0,0	0	0,0
Aile eğitiminde konunun anlatımı sırasında ailelerin sordukları soruların yeterince yanıtlanabilme durumu	8	100,0	0	0,0	0	0,0
Aile eğitiminde konunun anlatımı sırasında konuyla ilgili materyal kullanımı	8	100,0	0	0,0	0	0,0
Aile eğitiminde konunun anlatımı sırasında kullanılan materyallerin yeterliliği	8	100,0	0	0,0	0	0,0
Aile eğitiminde konunun anlatımı sırasında kullanılan materyallerin ailenin dikkatini çekme durumu	8	100,0	0	0,0	0	0,0

Kütüphaneci grubunun %33,3'ünde (f=4) aile ile ilgili çalışma yapılmadığı için değerlendirme grubun %66,7'si üzerinde yürütülmüştür. Bu formu 8 kütüphaneci doldurmuştur.

Tablo 8'de de görüldüğü gibi aile eğitimi uygulanan kütüphanecilerin %100'ü (f=8) eğitimler sırasında çocuk gelişimi lisans öğrencilerinin ailelerle etkili iletişim kurduklarını, aile eğitim çalışmaları sırasında konunun adı ve içeriğini belirttikleri, konunun anlatımı sırasında konu ile ilgili örnekler verdikleri, konular anlatılırken açık ve anlaşılır bir dil kullandıkları, konuya hazırlıklı geldikleri, eğitim sırasında ailelerin eğitime katılımlarını sağladıkları, ailelerin sordukları soruları yeterli düzeyde cevaplayabildikleri, konu anlatımı sırasında el kartları, broşür, döner levha gibi materyal kullandıkları ve kullanılan materyallerin ailelerin dikkatini çekebilecek nitelikte olduğunu belirtmişlerdir. Elde edilen bulgular kütüphanecilerin aile eğitimi veren lisans öğrencilerini ve verilen aile eğitimlerini yeterli gördüklerini göstermektedir.

Çalışma kapsamındaki kütüphanecilerin, kütüphanelerde yapılan çalışmalardan memnuniyet durumlarına ait bulgular Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9

Eğitim Sonrasında Kütüphanecilerin Yapılan Çalışmalardan Memnuniyet Durumlarına Ait Betimsel Bulgular

Maddeler	Evet		Hayır	
	n	%	n	%
Kütüphanenizde sürdürülen bu çalışmalardan memnun kaldınız mı?	12	100,0	0	0,0
Kütüphanenizde sürdürülen bu çalışmalar sırasında güçlük ya da sorun yaşadınız mı?	3	25,0	9	75,0

Tablo 9'da görüldüğü üzere, kütüphanecilerin tamamı (f=12; %100) yapılan çalışmalardan memnun kaldıklarını belirtmişlerdir. Çalışmalar sırasında güçlük ya da sorun yaşayan kütüphaneci sayısı ise 3'tür (%25). Çalışma kapsamında kütüphanelerde aile ve çocuklarla ilgili yapılan çalışmalarla ilgili kütüphane müdür ve çalışanlarıyla görüşmeler yapılmıştır. Bu şekilde, kütüphanelerde yapılan çalışmalar ile ilgili kütüphanecilerin memnuniyet durumları ve çalışmalar sırasında ortaya çıkan sorunlar da belirlenmeye çalışılmıştır.

Nitel Bulgular

Bu bölümde aile eğitiminin uygulandığı kütüphanelerde aile eğitim çalışmalarının sonunda aileler ile yapılan odak grup toplantıları ve kütüphanecilerle çalışmaların tamamlanmasından sonra uygulanan eğitimlerin etkililiği ve uygulamalarda ortaya çıkan sorunlar ile ilgili yapılan görüşmelerden elde edilen nitel verilere ait bulgular sunulmuştur.

Eğitim Sonu Aileler ile Odak Grup Toplantıları

Eğitim sonrasında yapılan çalışmaların ailelere katkıları ve konuların işlenişi üzerinde çeşitli sorular sorularak aileler ile odak grup toplantıları düzenlenmiştir. Yaz dönemine denk gelmesi sonucu beş kütüphanede küçük gruplar halinde yapılan toplantılara toplam 26 anne katılabilmiştir. Beş kütüphanede (kütüphane 1, 2, 3, 6 ve 8) odak grup toplantısı düzenlenmiştir. Kütüphane 1'de 3 anne ile, kütüphane 2'de 5 anne ile, kütüphane 3'de 10 anne (5'er kişilik iki gruba ayrılarak), kütüphane 6'da 4 anne, kütüphane 8'de ise 4 anne ile odak grup toplantısı düzenlenmiştir. Kütüphane 2 "K2", kütüphane 3'de iki grup şeklinde odak grup yapıldığı için "K3A ve K3B", kütüphane 6 "K6", kütüphane 8 ise "K8" şeklinde kodlanmıştır. Ailelerden izin alınarak toplantılarda ses kaydı alınmıştır. Daha sonra ses kayıtları yazılı hale getirilmiştir.

Odak grup toplantısında ailelere öncelikle konuların sunumu hakkında *konuyu sunan öğrencilerin konu sunumu, materyal kullanımı ve anlatılan konuların ailelerin gereksinimlerini karşılama durumuna yönelik* sorular sorulmuştur. Aile eğitim toplantılarına katılan tüm aileler (K2, K3A-K3B, K6 ve K8) toplantı konularının kendi istekleri doğrultusunda seçildiği, konuların anlatımı sırasında "çocuğunuzu nasıl dinliyorsunuz?, Çocu-

ğunuza evde ne tür kurallar koyuyorsunuz?, Çocuğunuza nasıl kitap seçersiniz?" gibi kendi yaşantılarına yönelik sorular sorduklarını, sorulardan sonra kendileri bilgi verdiklerini, her hafta hazırlıklı geldiklerini ve konuları anlatırken broşür, afiş, video, levha kullandıklarını, kullanılan materyallerin basit yazılı ve resimli olduğu, ayrıca annelere roller verilerek verilen durumu canlandırmaya yönelik küçük etkinlikler planladıklarını belirtmişlerdir.

Ailelere *"bu aile eğitim çalışmaları siz ve çocuğunuzla olan ilişkilerinize katkı sağladı mı? Üzerinde durulan konular size nasıl katkı sağladı?"* sorusu sorulduğunda tüm aileler bu toplantılarda öğrendikleri bilgileri deneyimleyebildiklerini ve çocukları ile ilişkilerinde olumlu gelişmeler olduğunu, evde çocukları ile daha kolay iletişim kurabildiklerini belirtmişlerdir. *"Anlatılanları evde denedim. Gerçekten işe yaradı (K2)"; "Anlatılanları uyguladım, çocuğum beni artık daha iyi dinliyor (K3A)"; "Çocuğumla daha az kavga ediyorum. Ona artık daha olumlu yaklaşabiliyorum (K3B)"; "Evde çocuğumla daha kolay iletişim kurmaya başladım, gerektiğinde ona daha kolay sınır koymaya başladım (K6)"; "Her hafta bugünü bekliyoruz, ben işlenecek konuyu sabırsızlıkla bekliyorum, çocuğum ise kütüphaneye gidelim orada etkinlik yapacağız diyor (K6)"; "Çocuğum ile oyun oynama, etkinlik yapma, çocuğuma uygun kitap seçme ve okumaya başladım, beraber daha iyi vakit geçirebiliyoruz, daha çok eğleniyoruz (K8)";*

Yeterli alanı olmadığı için aile eğitimi yapılamayan sadece çocuklara yönelik çalışmaların yapıldığı fakat bu etkinliklere ailelerin de katıldığı bir ilçe halk kütüphanesinde (K1) ise anneler *"biz burada yapılan çalışmalarla çocuğumuzla nasıl eğlenceli oyunlar oynayabileceğimizi öğrendik, çocuğumla birlikte evde de bu etkinlikleri tekrarlıyoruz. Çocuğum bu etkinlikleri benimle beraber yapmaktan çok mutlu oluyor"* şeklinde ifadelerde bulunmuşlardır. Başka bir anne ise *"bu çalışmalarda sadece çocuklar değil biz anneler de çok eğleniyoruz, umarım bu çalışmalar burada kalmaz, daha sonra da devam eder (K1)"* demiştir.

Aile eğitimi uygulanan kütüphanelerde uygulanan aile eğitimi toplantılarında üzerinde durulan konulardan en fazla ilgilerini çeken konular sorulmuştur. Ailelerle yapılan toplantılarda ailelerin en fazla belirttiği ifade *"üzerinde durulan tüm konular (K1, K2, K3A-B, K6, K8)"* şeklinde olmuştur. Ancak bazı aileler üzerinde durulan konulardan *"teknoloji bağımlılığı, kardeşler arası ilişkiler, çocukla oyun oynama ve cinsel eğitim"* konularının çok ilgilerini çektiğini ve *"bu konuların bu kadar önemli olduğunu daha önce hiç düşünemediğimi fark ettim (K2)"; "Ben en fazla bilgisayara sınır koyamıyordum, çok şükür artık daha az süre bilgisayar başında oturuyor, beraber daha çok vakit geçiriyoruz (K3A)"; "Bu eğitimler sayesinde çocuklarımin arasındaki kavgalar azaldı. Daha iyi anlaşmaya başladılar. Evde daha huzurlu olmaya başladık (K3B)"* belirtmişlerdir.

Annelere bu tür eğitimlerin *sonraki sene tekrarı ve sıklığı* konusundaki düşünceleri sorulduğunda tüm aileler (K1, K2, K3A-B, K6, K8) bu eğitimin kendileri için yararlı olduğunu ve tekrarlanmasını istediklerini belirtmiştir. Bir aile *"bu eğitimler burada kalsın,*

her zaman devam etsin (K1)” demiştir. Annelere “bu eğitimler ayda bir, 15 günde bir ya da her hafta mı yapılmalı? Hangisine katılım oranınız daha iyi olur, sizin için hangi sıklıkla yapılacak eğitimin daha yararlı olacağını düşünüyorsunuz? Bu eğitimlerin ne kadar sıklıkla yapılmasını istersiniz?” sorusu sorulduğunda, annelerin tümü bu eğitimlerin her hafta yapılmasını istedikleri, annelerin çoğu “her hafta düzenli olarak katılabiliriz, böylece daha fazla konu hakkında bilgi alabiliriz (K2, K3A-B, K6, K8)” şeklinde ifade etmişlerdir.

Çalışmanın sonunda kütüphanecilerin yapılan çalışmalara yönelik düşüncelerini öğrenmek amacıyla sorular sorularak yanıtları aşağıda sunulmuştur. Araştırmada aile eğitiminin uygulandığı kütüphanelerde çalışan kütüphanecilerin tamamı yapılan bu çalışma ve eğitimlerden memnun kaldıklarını belirtmişlerdir. Bu çalışmaların aileler açısından bilgilendirici olduğu, eğitimlerin başarılı ve verimli geçtiği, kütüphaneciler açısından da farkındalık yarattığını belirtmişlerdir. Aile ve çocuklarla yapılan çalışmaların yapıldığı sekiz kütüphanenin altısında herhangi bir güçlük ya da sorun yaşanmazken, iki kütüphane gürültü kaynaklı ve çocukların ulaşmaları ile ilgili sorunlar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Kütüphaneciler genel olarak yapılan çalışmaların yaygınlaştırılması, etkinlik ve eğitimlerin sonraki dönemlerde de devam etmesi, aylık planlamaların yapıp kütüphanelere önceden verilmesi, öğrencilerin kütüphanelerde daha fazla zaman geçirmelerini ve kütüphane ortam ve olanaklarının yapılan eğitim ve çalışmalar için daha uygun hale getirilmesinin gerektiğini, sonraki senelerde bu çalışmaların devam etmesi, kütüphanecilerinde destek almalarına yönelik çalışmaların yapılmasını önermişlerdir.

Tartışma

Turizm ve Kültür Bakanlığı, İstanbul İl Kütüphaneler ve Yayımlar Müdürlüğü'ne bağlı kütüphanelerde çocukların gelişimlerini ve aileleri desteklemek amacıyla planlanan çalışma aşağıda tartışılmıştır.

Kütüphanelerde aile eğitim çalışmalarına başlamadan önce uygulanan ihtiyaç belirleme formunda ailelerin formda sıralanan konuların hemen hemen hepsinin üzerinde durulmasını istedikleri, özellikle ödül-ceza, çocukla konuşma, çocukla iletişim, kardeşler arası iletişim ve kardeş kıskançlığı konuları ön plana çıkmıştır. Ailelerin bu konuları tercih etmedeki en önemli nedeninin ise erken çocukluk dönemde çocuğu olan ebeveynlerin daha çok bu tür konularda sorun yaşanmaları ve bu konuların hemen hemen her ailede yaşanan ortak sorunlar olmasından kaynaklandığı düşünülebilir. Ailelerin beslenme ve oyuncak yapımı/seçme, cinsel eğitim, kardeşler arası ilişkiler ve kardeş kıskançlığı konularında ise ailelerin destek alma isteklerinin *çocukların yaşına göre farklılıklar* gösterdiği belirlenmiştir. Çocuklarının yaş aralığı dikkate alındığında 7-12 aylar arasında bebeği olan annelerin henüz beslenme konusunu önemli bir gereksinim olarak görmezken, 8-10 yaş çocuğu olan anneler ise beslenmeyle ilgili sorunlarını aştıkları, çocuklarında beslenme düzeninin gelişmesi ve bu döneme kadar beslenme alışkanlıklarını kazanmalarından kaynaklandığını düşündürmektedir. Benzer sonuç oyuncak yapımı/seçme ve çocuklarla oyun oynama konularında da dikkati çekmektedir. Çocuğun yaşı büyü-

dükçe annelerin oyuncak yapımı/seçme ve oyun oynama konularını tercih etme sıklığı azalmıştır. Eğitime katılan 7-12 aylar arasında bebeği olan bir anne *"ben bebeğime ne tür oyuncak seçeceğimi bilemiyorum, bebeğime genelde sesli oyuncak alıyorum ancak oyuncakların üzerinde 0-3 yaş yazıyor o da benim kafamı karıştırıyor"* derken, diğer bir anne *"ben bebeğimin yaşına göre sorup alıyorum ama bebeğimle nasıl oynayacağımı bilemiyorum"* demiştir. 2-4/5-7 yaşlarında çocukları olan anneler ise *"özellikle eğitici oyuncakların seçiminde zorlandıklarını, çok farklı ve fazla türde oyuncak olduğu, oyuncakların üzerinde 3-6 yaş gibi yaş aralığının büyük olduğu için tam olarak hangi yaşa uygun olduğu konusunda güçlük yaşadıklarını, oyuncak satıcılarının ise yaşa göre oyuncak seçimi konusundaki bilgilerinin yetersiz olduğu, daha çok çocuklarının ilgilerini çeken, onların istedikleri oyuncakları aldıklarını"* belirtmişlerdir.

Çalışmada üzerinde durulan konulardan cinsel eğitim, kardeşler arası ilişkiler ve kardeş kıskançlığı konularında ise özellikle 5-7 yaş çocukların annelerinin bu konuları daha fazla talep ettikleri belirlenmiştir. Çalışmaya katılan annelerin çoğunun bu yaş grubu çocukları bulunmakta ve bu yaşlardaki çocukların gelişimsel özellikleri dikkate alındığında, çocukların daha fazla kendi isteklerini yaptırma ısrarcı davranmaları ve ebeveyn tutumlarına bağlı olarak kardeşler arasında daha fazla sorun yaşadıklarını düşündürmektedir. Araştırma kapsamında kütüphanelerde verilen konulardan *"çocuğun gelişim özellikleri, çocuğu dinleme, çocukla konuşma, kural koyma ve uygulama, kitap seçme ve okuma, anne-baba tutumları, teknoloji bağımlılığı, ödül-ceza ve çocukla iletişim"* konularında ise çocuklarının yaşlarına göre annelerin bu konuları talep etme durumları istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Tüm yaş grupları için annelerin bu eğitimleri talep etme durumlarının yüksek olduğu görülmüştür. Sonuçlar incelendiğinde beslenme, oyun, oyuncak, cinsel eğitim konularını tercih etme durumlarını tercihte çocukların yaş gruplarına göre farklılık görülürken, iletişime yönelik konularda tüm ailelerin desteğe ihtiyaç duyduğu görülmektedir. Anneler erken dönemden başlayarak her yaş grubunda bu konularda sorun yaşamaktadırlar. Bu nedenle tüm yaş grubundan çocuğu olan annelerin bu konuları tercih ettiği düşünülebilir. Özellikle son yıllarda teknolojik bağımlılık ve bu konuda çocuklara sınır koyma da ailelerin en büyük sorunları arasında olduğu için bu konulardaki eğitimleri tüm annelerin tercih ettiklerini düşündürmektedir. Aile eğitimi konusunda ülkemizde yapılan çalışmalar incelendiğinde, Alpaydın ve Canel (2011) anne babaların etkili iletişim, farklı gelişimsel dönemdeki çocukların gelişimini destekleme ve bilinçli ebeveynlik becerileri geliştirilmeye yönelik uyguladıkları Anne Baba Okulu Programı ile anne-babaların çocuklarına karşı olumlu tutum ve davranış geliştirmelerine yardımcı olma, çocukları ile sağlıklı iletişim kurma konularında ailelere önemli katkılar sağlandığını belirlemişlerdir. Bekman ve Atmaca Koçak (2011) da Anne Çocuk Eğitim Programına katılan annelerle yaptıkları çalışma sonunda, çocukları ile ilişkilerinde olumsuz disiplin yöntemlerinin azaldığı, çocukları ile karşılıklı etkileşimlerinin arttığı, çocuklarına karşı daha sakin ve sabırlı olduklarını ve çocuğun bir birey olduğunun farkında olduklarını ifade etmişlerdir. Dünyada yapılan çalışmalar incelendiğinde ise Leon ve diğerleri (2020) ev ve kurum merkezli Erken Güç-

lü Başlangıç (Early Head Start) programlarında aile katılımının özelliklerini belirlemek üzere yaptıkları çalışmada hem ev merkezli hem de kurum merkezli aile eğitim programlarının 3 yaşındaki çocukların davranışları ve ebeveynlik becerileri üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Çalışma sonunda daha çok ev merkezli aile eğitim programına katılım gösteren ebeveynlerinin yönlendirme becerilerinde, çocuğun kelime hazinesini artırma, çocukların duygusal düzenlenmesinde ve çocuklarının bilişsel gelişimini uyarma alanlarında daha yüksek puan aldıkları, çocuk-ebeveyn ilişkilerinde ve ebeveynlik becerilerinde daha büyük ilerlemeler olduğu belirlenmiştir. Kim ve diğerleri (2011) ise saldırgan küçük çocuklar ve annelerinin beraber katıldıkları çalışmada bir gruba sosyal beceri eğitimi ve ebeveyn eğitimi bir arada vermiş, bir gruba sadece sosyal beceri eğitimi, bir gruba ise herhangi bir eğitim vermemiştir. Çalışma sonunda ise sosyal beceri eğitimi ve ebeveyn eğitimi uygulanan ve sadece sosyal beceri eğitimi verilen grupta çocukların saldırganlık davranışlarında azalma görülürken, duygularını düzenleme, sosyal becerilerinde ve sosyal davranışlarında iyileşme olduğu görülmüştür. Ayrıca, her iki grupta çalışmaya katılan annelerde çocuğa karşı sıcak davranışlar, çocuğunu kabullenme, olumlu ebeveynlik davranışlarında artış olduğu dikkati çekmiştir. Herhangi bir eğitim uygulanmayan çocukların ise saldırgan davranışlarında artış olduğu gözlenmiştir. Ponguta ve diğerleri (2020) ise mülteci ailelerde erken çocukluk dönemi ebeveynlik eğitimi programlarının ebeveynlik stresi ve disiplin uygulamaları üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmada, sert ebeveynlik davranışlarında azalma olduğu, ailelerin disiplin uygulamaları ve ebeveynlik stresi üzerinde olumlu bir etkisi olduğu belirlenmiştir. Çalışmalarda da görüldüğü gibi aile eğitim çalışmaları belli bir program ya da ev, belli bir kurum ya da kütüphane gibi ailelerin bir araya geldiği birçok farklı alanda uygulanabilir. Bu çalışma sonuçları ise her dünyada ve ülkemizde birçok ailenin özellikle kırsal kesimde yaşayan ailenin çalışmada ele alınan konularda her zaman destek alma gereksinimi bulunduğunu düşündürmektedir. Yapılan bu araştırmalar bu çalışmanın sonuçlarını destekler niteliktedir.

Annelerin tercih ettikleri konuların anne babanın eğitim düzeylerine göre hiçbir konuda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Elde edilen bu bulgu, genel olarak annelerin eğitim düzeyleri fark etmeksizin eğitimleri talep etme durumlarının yüksek olduğunu göstermiştir. Bu da çocukların gelişim ve özelliklerine yönelik anne babaların eğitimi düzeyinin ya da yüksek olmasının önemli olmadığını düşündürmektedir. Jacobson ve Engelbrecht (2000) ailelerin ve okul öncesi dönemdeki çocukların eğitim gereksinimlerini ve öğrenme yollarını belirledikleri çalışmada, 0-5 yaş grubu çocuğu olan üniversite mezunu olan ve olmayan ailelerin aile eğitimi konusundaki ilgi ve ihtiyaçlarının benzer olduğunu, eğitim durumlarının anlamlı farklılık oluşturmadığını belirlemişlerdir. Yapılan bu araştırmaların sonuçları bu çalışma sonucunu destekler niteliktedir. Ancak Hosokawa ve Katsura (2017) yaptıkları çalışmada daha yüksek eğitim düzeyine sahip ebeveynlerin çocuklarının psikolojik refahının daha yüksek olduğu ve bunun da ebeveynlik stilini olumlu etkilediğini belirlemişlerdir.

Aile eğitim çalışmaları sonunda ailelerle ile odak grup toplantıları düzenlenmiştir. Bu toplantılarda ailelere konuların sunumu, eğitimlerin onlara sağladığı katkılar ve üzerinde durulan konulara yönelik sorular sorulmuştur. Sorulan tüm sorunlara yönelik ailelerden olumlu tepkiler alınmıştır. Bu çalışmaların çocukları ile iletişimlerinde ve sorunlu davranışlarının azaltılmasında etkili olduğunu belirtmişlerdir. Bekman ve Atmaca Koçak (2011) Türkiye, Belçika, İsviçre, Bahreyn ve Suudi Arabistan'dan Anne Çocuk Eğitim Programına katılan anneler ile yaptıkları çalışmada aile eğitim programının etkileri incelenmiştir. Çalışma sonunda çocukların bilişsel, fiziksel ve sosyal-duygusal gelişimlerinde ilerlemeler gözlemlenirken, annelerin çocuklarına ve kendilerine yönelik davranışlarında ve kendileriyle ilgili bakış açılarında değişiklik olduğu, anne-çocuk ilişkisinin olumlu yönde geliştiği belirlenmiştir. Arkan ve Üskün (2010) Anne Çocuk Eğitim Programı'na katılan annelerin, çocuklarını zihinsel duygusal ve sosyal gelişimlerini yeterli düzeyde destekledikleri, kişilik ve sosyal gelişim açısından çocuklarının daha az bağımlı, fiziksel ve sözel olarak daha az saldırgan olduklarını belirlemişlerdir. Tuijl ve Leseman (2004) risk altındaki 4-6 yaş çocuklar için anne çocuk etkileşimini güçlendirmeye yönelik uyguladıkları aile eğitim programının anne-çocuk iletişimini güçlendirdiğini, Landy ve Menna (2006) ise aile eğitim çalışmalarının annelerin öz yeterlilik becerilerinde ve bilgi düzeyinde artış olmasını sağlarken çocukların davranış problemlerinin azalmasına katkı sağladığını belirlemişlerdir. Helfenbaum-Kun ve Ortiz, (2007) ve Staerkel ve Spieker (2006) Head Start aile eğitim programı yoluyla hem çocuğun hem ebeveynin etkili beraber vakit geçirmelerini sağladığını, ebeveynlerin çocukları ile olumlu iletişim kurma becerilerini geliştirdiğini ve çocuklarıyla oyun oynama becerilerinin geliştiğini belirlemişlerdir. Yapılan tüm çalışmalarda da görüldüğü gibi aile eğitim çalışmaları nerede yapılırsa yapılsın ailelerin çocukları ile iletişimlerinde ve çocuklarının gelişimlerini desteklemede önemli olduğu görülmektedir. Yapılan çalışmalarda bu çalışmanın sonuçlarını destekler niteliktedir.

Uygulanan aile eğitim çalışmalarının sağladığı katkılar hakkında; tüm aileler evde çocukları ile daha kolay iletişim kurabildiklerini, gerektiği zaman daha kolay sınır koyduklarını, çocuklarının artık sözlerini daha kolay dinlediklerini, çocukları ile oyun oynama, çocuğunun yaşına uygun daha çok ilgisini çeken kitap seçebilme/okuyabilme ve beraber film izleme gibi daha verimli zaman geçirmelerini sağlayan etkinlikler gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir. Bunda da seçilen konularda ailelerin gereksinimlerinin temel alınması, eğitim sırasında ailelerin aktif katılımlarının sağlanması, ailelerin sorunlarına yönelik çözüm önerileri verilmesi, çözüm önerilerinin evde çocukları üzerinde denemeleri, ailelerin uygulamalarda başarıya ulaşmaları ile motivasyonlarının artması ve eğitimlere düzenli katılmaları sonucunda gerçekleştiği düşünülmektedir. Aile eğitim çalışmalarının etkisi üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde, Alkan Ersoy ve diğerleri (2014) yaptıkları çalışmada 2-3 yaş çocuğu olan annelere çocuk yetiştirme tutumları ve ev ortamını düzenlemelerine yönelik Aile Çocuk Eğitim Programı uygulamaları sonucunda verilen eğitimin annelerin hem çocuk yetiştirme tutumları hem de çocuklarının gelişimini ve eğitimini destekleyici ev ortamını düzenlemede olumlu yönde gelişme sağladığını belirlemişlerdir. Grindal ve diğerleri (2016) 3-5 yaş arasındaki çocuklara hiz-

met eden erken çocukluk eğitim programlarına ebeveynlik eğitimini ekleyerek etkilerini inceledikleri çalışmada, ebeveynlik becerilerini uygulama fırsatı sağladığını, çocukların akademik öncesi becerileri üzerinde daha kısa süreli etkilerle ilişkilendirildiğini ortaya koymuşlardır. Liddell (2013), Okul Öncesi Çağda Çocukları Olan Ailelere Yönelik Evde Eğitim Programı (HIPPI) uygulamaları ile eğitim düzeyi düşük ebeveynlere yönelik ücretsiz, aile odaklı bir erken çocukluk eğitimi uygulamalarının ailelerin çocuklarını okula hazırlamada, öğrenilen bilgilerin hem evde hem de okulda pekiştirilmesini sağlamada önemli katkıları olduğunu belirlemişlerdir. Güney Doğu Anadolu Anne Destek Programı Değerlendirme Araştırması Raporuna (2008) göre Anne Destek Programı'nın anne-çocuk ilişkisi, çocukla iletişim, annenin benlik kavramı ve kendine güven duygusu alanlarındaki etkilerini belirlemeye yönelik yapılan çalışma sonucunda programın çocuğa sunulan çevresel uyarıların arttığı, programa katılan annelerin daha bağımsız iş yapabildikleri, çocuklarının kendilerini kızdıracak olumsuz bir davranışta bulunduğu çocuklarına karşı daha olumlu tepkiler gösterdiklerini ve program çerçevesinde sunulan konular hakkındaki bilgilerinin arttığı gözlenmiştir. Kaminski ve diğerleri (2008) 0-7 yaş aile eğitimi programlarının olumlu ebeveyn-çocuk etkileşimini ve duygusal iletişim becerilerini arttırdığını belirlemişlerdir. Leung ve diğerleri (2014) erken dönemde yapılan aile eğitim çalışmalarında aile eğitimi ve çocuklar için öğrenme etkinliklerine odaklanan programların çocukların gelişimlerini desteklediğini ve ebeveynlerin çocuklarına daha fazla duygusal destek sağladıklarını belirlemişlerdir. Kaya (1994) ise 3-6 yaş çocuklarının fiziksel ve psiko-sosyal gelişmeleri bakımından istenmedik tutumları olan annelere aile eğitimi, Topçu-Kabasakal (2001) ise ilkokula devam eden çocuğu olan annelere problem çözme, iletişim, davranış kontrolü, roller, duygusal tepki verebilme konularında aile eğitim çalışmaları uygulamışlardır. Her iki araştırma sonucunda da aile eğitim çalışmalarının olumlu aile tutumları kazandırmada etkili olduğu görülmüştür. Bu sonuçlarda yapılan bu çalışmanın sonuçlarını destekler niteliktedir. Aile eğitim çalışmaları nerede, hangi yaş grupları ile yapılırsa yapılsın ailelere rehberlik etmede ve desteklemede önemlidir.

Bu çalışmada sadece ailelerin değil aynı zamanda yapılan çalışmaları kütüphanecilerin de değerlendirmesi istenmiştir. Kütüphanecilere çocuklar ya da ailelere yönelik uygulanan etkinliklere ilişkin değerlendirme formu uygulanmış ve görüşleri alınmıştır. Kütüphaneciler hem çocuklar hem de aileler ile yapılan çalışmalar hakkında olumlu görüş bildirmişlerdir. Çocuklarla yapılan çalışmalar hakkında, çalışmalar sırasında çocukların eğlendiklerini, etkinlikleri başarılı bir şekilde tamamladıkları ve çocukların etkinliklerden memnun olduklarını belirtmişlerdir. Bunun nedeninin ise hazırlanan etkinliklerin çocukların yaş grubu ve ilgilerine uygun seçilmesi, etkinliklerin dikkat çekici ve çocukların aktif katılımlarına yönelik planlanması ve üç boyutlu sanat etkinlikleri, kurallı oyun, taklidi oyun, hikâye okuma ve hikâye tamamlama gibi farklı türlerde etkinliklerin planlanmasının bu çalışmaların başarısında önemli olduğu düşünülebilir. Ayrıca, çocuklarla kurulan etkili iletişimin çocukların etkinliklere aktif katılımlarını sağlamada ve çocukların kütüphaneye düzenli bir şekilde gelmeyi istemelerinde etkili olduğunu düşündürmektedir. Aile eğitimine yönelik kütüphaneci görüşleri incelendiğinde ise

kütüphaneciler ailelerin isteyerek kütüphaneye geldikleri ve eğitim çalışmalarına aktif katıldıklarını belirtmişlerdir. Bunun ise aileler ile etkili iletişim kurulması, konuların anlatımı sırasında örnekler verilmesi, açık ve anlaşılır bir dil kullanılması ve konu ile ilgili dikkat çekici materyallerin kullanılmasının ailelerin eğitimlere katılma oranını arttırdığını düşündürmektedir. Kütüphane müdür ve çalışanlarıyla yapılan görüşmeler sonucunda kütüphanecilerin bu çalışma ve eğitimlerden memnun oldukları görülmüştür.

Çocukların gelişimi ve ailelerini desteklemeye yönelik yapılan bu çalışmalar kütüphanelerde ilk defa planlandığı için çalışma pilot çalışma niteliğinde olup, ailelerin gereksinimleri ön plana alınmış ve her bir kütüphanenin mekânı, özellikleri ve ihtiyacına uygun olarak planlamalar yapılmıştır.

Sonuç

Yapılan çalışmanın sonucunda kütüphanelerde aile eğitim çalışmalarına katılan ailelerin sıralanan tüm konularda eğitim almak istedikleri gözlenmiştir. Özellikle annelerin beslenme, oyuncak yapımı/seçme ve çocuklarla oyun oynama, cinsel eğitim, kardeşler arası ilişkiler ve kardeş kıskançlığı konularında tercih durumlarında çocukların yaşlarına göre anlamlı farklılık gözlenirken, çocuğun gelişim özellikleri, çocuğu dinleme, çocukla konuşma, kural koyma ve uygulama, kitap seçme ve okuma, anne-baba tutumları, teknoloji bağımlılığı, ödül-ceza ve çocukla iletişim konularında tüm ailelerin bu konularda eğitim almak istedikleri belirlenmiştir. Annelerin tercih ettikleri konuların anne babanın eğitim düzeylerine göre hiçbir konuda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Aileler ile yapılan odak grup görüşmelerinde ise hem aile eğitim çalışmalarından hem de çocuklarla yapılan çalışmalara katılım oranlarının yüksek olduğu ve bu tür çalışmalardan katkı sağladıkları gözlenmiştir. Kütüphaneciler de yapılan çalışmalar hakkında olumlu görüş bildirmiş ve bu tür çalışmaların sonraki dönemlerde de uygulanmasını istemişlerdir.

Öneriler

Çalışmanın sonuçları doğrultusunda öneriler araştırma sonuçları ile ilgili verilebilecek öneriler ve gelecekte diğer araştırmacılara yönelik öneriler olmak üzere iki başlık altında sunulmuştur.

Araştırma sonuçları ile ilgili verilebilecek öneriler;

- Çocuk ve aileye yönelik çalışmaların planlanması aşamasında öncelikle kütüphanecilere eğitim verilerek, kütüphanecilerin ailelere ve çocuklara yönelik duyuru çalışmalarını daha önceden planlanmaları sağlanabilir.
- Çalışmada gönüllülük esas alındığı için kütüphaneye gelen çocukların sayılarında ve yaş aralıklarında farklılıklar olmuştur. Bu da yapılan çalışmaların farklı yaş gruplarına uygun hazırlanmasını gerektirmiştir. Bunun sonucunda da katılımcı sayısı fazla olsa

da toplanan verilerin sayısının daha az olmasına neden olmuştur. Sonraki yapılacak çalışmalarda farklı yaş gruplarına uygun veri kayıt formları geliştirilerek daha fazla veri toplanabilir.

- Bu çalışma bir dönem boyunca uygulanmıştır. Ancak aile ve kütüphaneciler bu çalışmaların daha uzun süre devamlılığını istemişlerdir. Bu nedenle bu çalışmaların daha uzun devamlılığını sağlayıcı planlamalar yapılabilir.
- Araştırma bahar döneminde yapıldığı için yaz döneminin girmesi ve tatiller nedeniyle çalışmanın sonunda ailelerden çalışma sonucuna yönelik verilerin tamamı toplanamamıştır ve odak grup çalışmalarına ailelerin katılım oranı düşük olmuştur. Kütüphaneciler ile yapılan görüşmelerde de kütüphaneciler bu çalışmaların güz döneminde daha uygun olacağını düşünmüştür. Bu tür çalışmaların güz döneminde yapılmasının katılım oranının daha yüksek olacağı düşünülmektedir.

Gelecekte diğer araştırmacılara yönelik verilebilecek öneriler;

- Kütüphanelerde çocuk ve ailelerle yapılacak çalışmalar hakkında kütüphanecilere de çeşitli hizmet-içi eğitim çalışmaları planlanarak rehberlik yapılabilir. Hatta verilen bu eğitimler sonucu kütüphanelerin iş verimi ölçülebilir, kütüphane üye sayıları ve üye olan ailelerin bu çalışmalarla ilgili düşüncelerine yönelik düşünceleri öğrenilebilir.
- Kütüphanecilerin ihtiyaçlarını ve yaşadıkları sorunları belirlemeye yönelik çalışmalar planlanabilir ve sorunlarını çözmeye yönelik çalışmalar gerçekleştirilebilir.
- Kütüphanelere gelen aileler ile çocukları ile evde etkili zaman geçirme ve çocuklarına kitap okumalarına yönelik çalışmalar planlanabilir.
- Kütüphanelere gelen çocukların gelişimlerini düzenli olarak takip etmeye yönelik çalışmalar planlanabilir.

Teşekkür

Bu çalışmanın yapılmasında başta Turizm ve Kültür Bakanlığı ve İstanbul İl Kütüphaneler ve Yayınlar Müdürlüğü'ne, çalışmaya katılan il halk, ilçe halk ve çocuk kütüphanelerine, çalışmalara gönüllü olarak devam eden aile ve çocuklara teşekkür ederim.

Çıkar Çatışması

Yazar çıkar çatışması olmadığını beyan eder.

Yazarlık Katkısı

Yazar, bu çalışmayı tek başına hazırladığını beyan eder.

Etik İzinler

Bu çalışmanın yapılabilmesi için Turizm ve Kültür Bakanlığı ve İstanbul İl Kütüphaneler ve Yayınlar Müdürlüğü'nden izin alınmıştır. Kütüphane müdürleri ile iletişime geçilerek yapılacak çalışmalar açıklanmış ve uygun ve gönüllü olan kütüphaneler belirlenerek çalışmalar uygulanmıştır. Yapılan çalışmalar sonuçlandırıldığında ise Turizm ve Kültür Bakanlığı ve İstanbul İl Kütüphaneler ve Yayınlar Müdürlüğü'ne yazılı olarak rapor sunulmuştur.

Kaynaklar

- Abbasi, M. ve Zare, A. (2016). Information security in e-commerce law. *UCT Journal of Social Sciences and Humanities Research*, 4(3), 16-20. <https://doi.org/10.24200/jsshr.vol4iss03pp12-16>
- Alkan Ersoy, Ö., Kurtulmuş, Z. ve Çürük Tekin, N. (2014). Aile Çocuk Eğitim Programı'nın annelerin çocuk yetiştirme tutumlarına ve ev ortamını düzenlemelerine etkisinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(3), 1077-1090. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/209906>
- Alpaydın, Y. (2011). *Aile eğitim programları el kitabı*. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Yayınları.
- Alpaydın, Y. ve Canel, A. N. (2011). *Aile eğitimi programları üzerine notlar*. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Yayınları.
- Aral, N. ve Kılınç, F. E. (2018). Aile eğitiminde kullanılan yöntem, teknik ve materyaller. A. B. Aksoy (Dizi Ed.), *Aile eğitimi ve katılımı* içinde (ss. 69-100). Hedef Yayıncılık.
- Arkan, B. ve Üstün, B. (2010). Ebeveyn eğitim programlarını değerlendirme rehberi. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi, 3(2), 102-107. www.cappsy.org/archives/vol1/no2/
- Bekman, S. ve Atmaca Koçak, A. (2011). Beş ülkeden anneler anlatıyor 2: Anne-çocuk eğitim programının etkileri. *Eğitim ve Bilim*, 36, 131-144.
- Cerny, R., Markey, P. ve Williams, A. (2006). *Outstanding library service to children: Putting the core competencies to work*. American Library Association.
- Clark, L. K. (2017). Caregivers' perceptions of emergent literacy programming in public libraries in relation to the National Research Councils' Guidelines quality environments for children. *Library and Information Science Research*, 39(2), 107-115. <https://doi.org/10.1016/j.lisr.2017.04.001>
- Creswell, J. W. ve Plano Clark, V. L. (2014). *Karma yöntem araştırmaları* (Y. Dede ve S. Beşir Demir, Çev. Ed.). Anı Yayıncılık.
- Çakmak, T. ve Yılmaz, B. (2009). Okul öncesi dönem çocuklarının okuma alışkanlığına hazırlık durumları üzerine bir araştırma: Hacettepe Üniversitesi Beytepe Anaokulu örneği. *Türk Kütüphaneciliği*, 23(3), 489-509. <http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/view/502/495>
- Çocuk Gelişimi Ulusal Çekirdek Programı. (2016). http://w3.bilecik.edu.tr/cocukgelisimi/wpcontent/uploads/sites/210/2020/01/cocuk_gelisimi_cekirdek_egitim_programi.pdf
- Dere Çiftçi, H. ve Aksoy, A. B. (2018). Aile eğitim programları. A. B. Aksoy (Dizi Ed.), *Aile eğitimi ve katılımı* içinde (ss. 43-68). Hedef Yayıncılık.

- Doronina, N. N., Ziborova, E. I., Kucheryavenko, I. A., Panich, O. E., Reznichenko, M. A. ve Shkilev, S. V. (2019). The influence of styles of family education on emotional-volitional sphere of the senior preschool children. *Universal Journal of Educational Research*, 7 (10B), 53-57. Doi: 10.13189/ujer.2019.071811.
- Ersay, E. (2013). Aile eğitimi programlarının planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi. Z. F. Temel (Dizi Ed.), *Aile eğitimi ve erken çocukluk eğitiminde aile katılım çalışmaları* içinde (ss. 273-325). Anı Yayıncılık.
- Freeman, G. H. ve Halton J. H. (1951). Note on an exact treatment of contingency, goodness of fit and other problems of significance. *Biometrika*, 38(1/2), 141-149. Doi:10.2307/2332323
- Grindal, T., Bowne, J.B., Yoshikawa, H., Schindler, H.S., Duncan, G.J., Magnuson, K. ve Shonkoff, J.P. (2016). The added impact of parenting education in early childhood education programs: A meta-analysis. *Children and Youth Services Review*, 70, 238-249. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2016.09.018>
- Hassingier-Das, B., Zosh, J. M., Hansen, N., Talarowski, M., Zmich, K., Golinkoff, R. M. ve Hirsh-Pasek, K. (2020). Play-and-learn spaces: Leveraging library spaces to promote caregiver and child interaction. *Library and Information Science Research*, 42, 1, 101002. <https://doi.org/10.1016/j.lisr.2020.101002>
- Helfenbaum-Kun, E. D. ve Ortiz, C. (2007) Parent-training groups for fathers of head start children: A pilot study of their feasibility and impact on child behavior and intra-familial relationships. *Child & Family Behavior Therapy*, 29(2), 47-64, Doi: 10.1300/J019v29n02_04.
- Hosokawa, R. ve Katsura, T. (2017). A longitudinal study of socioeconomic status, family processes, and child adjustment from preschool until early elementary school: The role of social competence. *Child Adolesc Psychiatry Ment Health*, 11, 62-90. <https://doi.org/10.1186/s13034-017-0206-z>
- Jacobson, A. L. ve Engelbrecht, J. (2000). Parenting education needs and preferences of parents of young children. *Early Childhood Education Journal*, 28(2), 104-116. ERIC Number: EJ618672
- Kaminski, J. W., Valle, L. A., Filene, J. H. ve Boyle, C. L. (2008). A meta-analytic review of components associated with parent training program effectiveness. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 36(4), 567-589. <https://doi.org/10.1007/s10802-007-9201-9>
- Kaya, Ö. (1994). *Annelere verilen eğitimin çocuklarına karşı istenmedik tutumlarına etkisi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Kim, M.-J., Doh, H.-S., Hong, H. S. ve Choi, M.-K. (2011). Social skills training and parent education programs for aggressive preschoolers and their parents in South Korea. *Children and Youth Services Review*, 33(6), 838-845. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2010.12.001>
- Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü. (2020). [80620612-042-E.600745, Bilgi talebi konulu resmi yazısı].
- Landy, S. ve Menna, R. (2006). An evaluation of a group intervention for parents with aggressive young children: Improvements in child functioning, maternal confidence, parenting knowledge and attitudes. *Early Child Development and Care*, 176(6), 605-620. <https://doi.org/10.1080/03004430500147425>

- Leon, S., Kwon, K.-A., Guss, S. ve Horm, D. (2020). Profiles of family engagement in home-and center-based Early Head Start programs: Associations with child outcomes and parenting skills. *Early Childhood Research Quarterly*, 53, 108-123. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2020.02.004>
- Leung, C., Tsang, S. ve Leung, I. (2014). Pilot evaluation of parent and child enhancement program for disadvantaged families. *Research on Social Work Practice*, 24(4), 437-447. Doi: 10.1177/1049731513512373
- Liddell, M. (2013). Preparing children from disadvantaged communities for school: Recent Australian research. *International Journal of Social Inquiry*, 6(2), 3-16.
- Liu, J., Ito, T., Toyokuni, N., Sato, K. ve Nakashima, M. (2012). Enhancing children's activity in browsing/reading together by the installation of the brows reader in the children's room of a library. *Information Processing and Management*, 48, 1094-1115. <https://doi.org/10.1016/j.ipm.2012.02.005>
- Merriam, S. B (2013). *Nitel araştırma* (S. Turan, Çev. Ed.). Nobel Yayıncılık.
- Özdemir, M. (2010). Nitel veri analizi: Sosyal bilimlerde yöntem bilim sorunsalı üzerine bir çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323-343. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/113287>
- Ponguta, L. A., Issa, G., Aoudeh, L., Maalouf, C., Hein, S. D., Zonderman, A.L., ... Leckman, J. F. (2020). Effects of the mother-child education program on parenting stress and disciplinary practices among refugee and other marginalized communities in Lebanon: A pilot randomized controlled trial. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 59(6), 727-738. Doi: 10.1016/j.jaac.2019.12.010
- Teepe, R. C., Molenaar, I., Oostdam, R., Fukkink, R. ve Verhoeven, L. (2019). Helping parents enhance vocabulary development in preschool children: Effects of a family literacy program. *Early Childhood Research Quarterly*, 48, 226-236. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2019.03.001>
- Topçu-Kabasakal, Z. (2001). *Uyum sorunu olan çocukların aile işlevlerini iyileştirmede anne eğitim gruplarının etkisi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Tuijl, C. V. ve Leseman, P.M. (2004). Improving mother-child interaction in low-income Turkish-Dutch families: A study of mechanisms mediating improvements resulting from participating in a home-based preschool intervention program. *Infant and Child Development*, 13, 323-340. <https://doi.org/10.1002/icd.363>
- Saydam, V. ve Sağlık, Ö. (2015). İstanbul'daki Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı halk ve çocuk kütüphanelerinin iç ve dış mekân açısından incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 44(208), 61-75. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/441340>
- Smith, C., Perou, R. ve Lesesne, C. (2002). Parent education. M. H. Bornstein (Dizi Ed.), *Handbook of parenting, social conditions and applied parenting* içinde (ss. 389-409). Lawrence Erlbaum Associates, Publishers, Mahwah.
- Staerke, F. J. ve Spieker, S. (2006). Unstable housing—a significant challenge for home visiting programs: An Early Head Start case example. *Journal of Family Social Work*, 10 (1), 61-76. Doi: 10.1300/J039v10n01_04.

- Ünal, F. (2018). Aile eğitimi. A. B. Aksoy (Dizi Ed.), *Aile eğitimi ve katılımı içinde* (ss. 11-42). Hedef Yayıncılık.
- Whittaker, J. E. V., Harden, B. J., See, H. M., Meisch, A. D. ve Westbrook, T.R. (2011). Family risk and protective factors: Pathways to Early Head Start toddlers' social-emotional functioning. *Early Childhood Research Quarterly*, 26, 74-86. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2010.04.007>
- Yılmaz, A. (2008). Okulöncesi çocuklara yönelik kütüphane hizmetlerinin önemi ve başarılı bir kütüphane örneği. *Türk Kütüphaneciliği*, 22(2), 169-186. <http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/view/406/398>
- Yılmaz Bolat, E. (2011). *Anne baba eğitiminin beş-altı yaş çocuğa sahip anne babaların çocuk yetiştirme tutum ve davranışlarına etkisinin incelenmesi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ankara Üniversitesi.